

PRILOZI ZA STARIJU PROŠLOST VATROGASTVA U SENJU I OKOLICI

Naš današnji Senj jedan je među najstarijim hrvatskim gradovima i od njegova postojanja minula su četiri tisućljeća. Osnovan je točno na razmeđi obronaka Velebita i Kapele, na pogodnom zemljopisnom položaju, pa je od davnine bio predodređen da bude političko, gospodarsko i kulturno središte Hrvatskog primorja. Zahvaljujući tom svom položaju Senj je oduvijek bio i ostao do danas naša najkraća prirodna prometnica koja povezuje unutrašnjost naše zemlje s Primorjem.

Okolica Senja, i to više ova priobalna, danas je veoma krševita, ali u prošlosti bilo je drugačije. Sve do XVIII stoljeća čitav taj kraj pokrivala su guste šume, a duž obale prostirali su se vinogradi i voćnjaci. Do kraja XIX stoljeća sva je ta šuma posječena a stari vrtovi i vinogradi propali su.

U pretpovijesno doba, na početku II tisućljeća, oko 500 m istočno od današnjeg grada, na strmim obroncima Kuka osnovana je Senija. Budući da je naselje utvrđeno, a nalazilo se na povoljnom položaju, uskoro je postalo najvažnije trgovačko i pomorsko središte ilirskog plemena Japoda. Luka japodske Senije nalazila se pod Gradinom, uz morski zaljev, koji se u to doba duboko zavukao u kopno, negdje do linije današnjih Velikih vrata i Travnice.

Oko 129. godine p.n.e. došlo je do drugog rimsko-japodskog rata,¹ u kojemu su Senija i okolna japodska naselja prvi put spaljena i razorena. Tada je staro naselje uglavnom napušteno. Na kraju I st. p.n.e. ponovno dolazi do rata između Rimljana i buntovnih Ilira, koji su podlegli u borbi, i tada nastupa vrijeme mira i romanizacije pokorenih starosjedilaca.

Od početka I st. p.n.e. antička Senija razvija se sve više na zapad, uz morski zaljev u liniji sv. Petar, Štela, Zgon i Mala vrata. Senija dobiva status municipia, a time još i više na prometnoj, trgovačkoj i pomorskoj vrijednosti. Sada se podižu mnoge javne zgrade, svetišta, spomenici u čast careva i božanstava, potrebni lučki uređaji i skladišta, a čini se da je tada izgrađen i vodovod od Senjske drage do središta grada. Prema ondašnjim propisima, kao i svi antički gradovi, tako su i Senia i obližnja Lopsica (Jurjevo), Ortopola (Stinica), morale imati organiziranu vatrogasnu jedinicu. Kako je funkcionirala ta služba i koliko je puta bila Senija spaljena i razorena od neprijatelja i potresa, teško je sada odgovoriti jer za to nema pisanih podataka. Ali, sudeći po veličini i napučenosti grada, tipu arhitek-

ture, burnom podneblju, otvorenosti ognjišta, pa čestim nemirima unutar carstva, mora da su požari bili česti u Seniji. Ovo nam u cijelosti potvrđuju brojni arheološki nalazi² koji su kao paljevina i ruševine utvrđeni na položajima stare Senije i okolnih naselja.

Tijekom V i VI st., u vrijeme seobe naroda, kada barbari nemilosrdno pustoše rimsku i bizantsku Dalmaciju, Senija i ostala podgorska mjesta još jednom su spaljena i do temelja razorena. Mnoga od ovih antičkih naselja više nikada nisu obnovljena ili pak nisu postigla prvobitnu pomorsku i trgovačku važnost.

Na početku VII st. u naše krajeve stižu Hrvati. Kao i drugdje, tako i ovdje na ruševinama jednog dijela antičke Senije podižu novo naselje — današnji Senj.

Krajem VII i u VIII st. Senj i okolica nalaze se naizmjenice pod bizantskom i franačkom upravom. Od sredine IX pa do kraja XI st. Senj je u sastavu narodne države i hrvatskih knezova i kraljeva.

Iz tih najstarijih hrvatskih vremena o Senju i naseljima u okolici nemamo nikakvih vijesti. Ali nema sumnje da je u tom vremenu u Senju bilo više požara i elementarnih nesreća, to više jer je veći dio kuća, gospodarskih zgrada i gradskih utvrda bio izgrađen od drveta.

Od 1185. do 1269. grad Senj s kotarom nalazi se u posjedu crkvenog reda templara. Senj se razvija i ponovno stječe svoje ranije pomorsko-trgovačko značenje. Grad se širi na sve strane, podižu se javni objekti, novi zidani bedemi i kule. Da li su tadašnja neprijateljstva s Mlečanima ili privredni uspjesi bili razlogom da je 1239, kako navode izvori,³ nepoznati neprijatelj spalio čitav grad. To bi bio prvi poznati požar Senja. Još se grad nije oporavio od ove nesreće, a već je 1241, za vrijeme tatarske opsade,⁴ ponovno spaljen, i to na sve četiri strane.

Tijekom XIV i XV st. uz tri velika poznata požara bilo je još više manjih, koji su nastali zato što su mnoge kuće imale otvorena ognjišta na kojima se stalno morala podržavati vatra, osobito u zimskim vremenima. U to doba jedan je dio kuća i gospodarskih zgrada u predjelu Gorice,⁵ Kunttrade, sv. Križa, najčešće objekti siromašnijih građana, bio izgrađen od drveta i pokriven šimlom ili slamom, kako se to navodi 1343. prilikom prodaje jedne drvene kuće u Senju.⁶

Za vrijeme rata između Venecije i hrvatsko-ugarske države g. 1380. nenadano je pod Senj doplovila mletačka mornarica u namjeri da osvoji grad. Kad im to ne uspijeva, Mlečani su ratnim spravama izazvali požar koji je ponovno uništio dio grada⁷ 29. kolovoza. Vjerojatno posljedice ovoga požara nisu bile velike jer se 1381. spominje kako je grad u cijelosti obnovljen.

Čitavo je XV stoljeće vrijeme velikog ekonomskog napretka Senja. Građani i vlastela veoma su se obogatili, a poučeni iskustvom i posljedicama ranijih katastrofa poduzimali su sve moguće protupožarne i sigurnosne mjere. Zato se sve više grade čvrste i zidane kuće, koje se sve više pokrivaju kupom kanalicom umjesto lako zapaljivom šimlom. Gradske su zidine pojačane pa Mlečani i Turci ne mogu ući u grad i ugroziti sigurnost građana i njihove imovine.

U Statutu grada Senja,⁸ koji je donešen g. 1388, ima nekoliko zanimljivih stvari koje su izravno vezane za protupožarnu zaštitu. Tako se u članu 15. Statuta govori da su članovi gradskog vijeća oslobođeni plaćanja poreza, ali su zato dužni »davati stražu radi ognja i neprijatelja«. U članu 90. izri-

čito se kaže: »Kome se vlastitom krivnjom porodi u kući vatra tako da se iz vana opazi, plaća veliku kaznu«.

Posebno je zanimljiv član 162. Statuta, prema kojemu su u Senju od davnine bile postavljene ognjene straže, tj. čuvari vječne vatre, samo na ognjištima triju senjskih plemića, s kojih su ognjišta uz mjere sigurnosti građani mogli jedino uzeti ogranj kada im je ugasla vatra na ognjištu. Jedna straža od ognja čuvala se u kući suca Raduča, druga kod Mojsija i treća u kući Čokovićevoj.

Područje Senja s Vinodolom i Brinjem veoma je aktivno potresno područje,⁹ pa je sigurno da je i s te strane od potresa grad trpio velike štete. Navodi se da je 1590. Senj zadesio veliki potres koji je srušio mnogo kuća, oštetio bedeme i kule a vjerojatno je izazvao i ljudske žrtve. Sigurno je tom prilikom došlo i do lokalnih požara.

Posebnu opasnost za Senj od 1463. pa dalje predstavljaju Turci,¹⁰ koji od tada sve češće dolaze pod zidine senjske. Tom prilikom Turci su sve crkve i samostane, kuće i gospodarske zgrade izvan zidina spalili i opljačkali.

Kada su 1525. Turci iznenada zauzeli, spalili i razorili Karlobag,¹¹ zavladao je velika panika u narodu Podgorja. U izvještaju iz toga vremena navodi se da su posebno stradale od požara drvene kuće siromašnih baških seljaka. Istu sudbinu vjerojatno su doživjela i druga veća i manja naselja uz obalu i po senjskoj planini. O tom teškom stanju Senjana i stanovnika okolice, o čestim požarima i rušenjima i neprekidnoj borbi s Turcima i Mlečanima najbolje svjedoči stari zapis ugreben u zid tvrđave Nehaj.

Poseban problem u Senju prilikom gašenja požara predstavljala je senjska bura, pred kojom su građani bili nemoćni, pa su čitave ulice zahvaćene požarom bile prepuštene vatrenoj stihiji. Drugi veliki problem kod požara u Senju predstavljala je oskudica vode, to više što znamo da Senj u srednjem vijeku (sve do kraja XVIII st.) nema vodovoda, pa je prema tome za gašenje požara upotrijebljena voda iz nekih dvadesetak bočatih bunara, koji su bili iskopani uz korito potoka, zatim iz tridesetak cisterni te oko dvadesetak manjih i većih lokvi, tzv. »grčkih bunara«, koji su bili locirani na periferiji grada. Za gašenje požara također se rabila voda senjskog potoka, koji je nekada bio stalniji te je voda ravno tekla kroz grad u more. Zatim su se iskorištavali jaki izvori bočate vode u predjelu sv. Ambroza, na kojem se mjestu danas nalaze zgrade »Riva« i zgrada HE »Senj«. Na kraju, za gašenje požara upotrebljavalo se i more, posebno ako se desio požar na brodu ili u luci. Kakve su sve protupožarne mjere poduzimane za gašenje požara u srednjem vijeku u Senju, ne znamo. Ali ipak nešto možemo naslutiti iz protupožarnog proglasa koji je za tu svrhu izdao grad Senj 1756.¹²

Veliku i stalnu opasnost za Senj i njegove žitelje predstavljale su česte i iznenadne bujične vode¹³ senjskog ili križkog potoka »Senjčice«, osobito dok 1785. nije obavljena regulacija potoka, današnjeg »Kolana«.

U Kronici Pavla Vitezovića zapisao je da je 1647. Senj zadesila velika poplava. Tada je iznenadna bujica porušila dio gradskog bedema i oko 50 kuća u donjem gradu. Bila je to još jedna nesreća koja je zadesila grad, pa je u toj i sličnim situacijama gradsko vijeće moralo organizirano nastupati i poduzimati sve potrebne mjere radi sigurnosti građana i njihove imovine.

Sredinom XVIII st. Senj doživljava svoj puni ekonomski prosperitet, te predstavlja glavno trgovačko, pomorsko i prosvjetno-kulturno sjedište Hr-

vatskog primorja i Like. Senj slovi kao veoma bogati grad u kojemu su bila akumulirana velika bogatstva, gdje su bila izgrađena velika skladišta drvene građe, žita, soli i druge robe. U interesu daljnjeg napretka grada i da bi se izbjegle eventualne nesreće koje može prouzročiti požar, Gradsko vijeće izradilo je i tiskalo na talijanskom jeziku u Trstu 1756. proglas.

Proglas sadrži 121 član i dosta detaljno regulira protupožarnu zaštitu i sigurnost grada, građana i njihove imovine. Ove mjere sigurno su vrijedile sve do kraja XIX st. Dapače, neki članovi ovoga Proglasa toliko su aktualni da bismo ih se i danas trebali pridržavati, bez obzira na našu veću obučenosť, organiziranost, veću tehničku opremljenost i djelotvornost jedinice DVD, Civilne zaštite itd.

Zbog općih zanimljivosti slobodan sam prepričati ovaj Proglas, koji je u skraćenoj verziji prva objavila dr Miroslava Despot u časopisu »Savremeno vatrogastvo« 1951.

U članu 1. i 2. govori se o upotrebi svjetiljke, svijeće i fenjera kada se ulazi u staje, sjenice, magazine i ostale prostorije, u objekte koji su lako zapaljivi. U tim prostorijama također je zabranjeno pušenje. U članu od 3—7. dosta se govori o dimnjačarima, o čišćenju i posebno o izgradnji dimnjaka. Ovo je veoma važno jer se radi o velikim i širokim dimnjacima koji su s vremenom ostarjeli i od vatre se raspucali, koji su bili puni čađe što se za vrijeme bure lako mogla zapaliti, pa se onda vatra kroz pukotine mogla proširiti i zapaliti obližnju drvenu konstrukciju.

U članu od 19—25. zabranjeno je na tavanu držati sijeno, slamu, drvo te druge lakozapaljive stvari. Posebno se to odnosilo na objekte unutar gradskih zidina. U članu od 26—35. govori se o zabrani bacanja raketa i održavanja vatrometa unutar gradskih zidina. U članu od 42—47. govori se o jednoj komisiji koja je bila formirana i koja je stalno, svaka tri mjeseca, pregledavala sve kuće, dakle čitav grad, i na licu mjesta poduzimala mjere zaštite od požara. U članu od 48—56. navodi se koje sve sprave i oruđe služe za gašenje požara te koji sve alat svaka kuća treba imati. U članu 57. govori se da je gradski magistrat dužan imati vrhovnog komesara za vatrogastvo, a uz njega i dva potkomesara. U članu od 61—65. govori se o najavi i načinu na koji će se dati uzbuna kada se primijeti požar. U tom slučaju straža s Nehaja prvo daje znak pucnjem iz puške a zatim iz topa, zatim bubnjem ili zvonjavom zvona. Zatim se govori da u slučaju ako dođe do većeg požara u pomoć treba doći vojska iz mjesnog garnizona. U članu od 75—115. nabraja se tko sve mora biti nazočan kod požara, kako organizirati zaštitu od požara ako se pojavi na drugom ili trećem mjestu, kako treba funkcionirati sanitetska služba i kako treba čuvati ugroženu imovinu i kazniti eventualne lopove. U članu od 118—120. utvrđeni su propisi za požar na brodu ili u luci. I na kraju, u članu 121. navodi se tko sve treba dobiti Proglas, kako i gdje treba biti javno izvješten i dāt na uvid građanima, kako bi se u cijelosti mogli pridržavati propisanih mjerila.

Godine 1810. navodi se da je na Cilnici izbio veliki požar u kojem je izgorjelo glagoljsko sjemenište — bivši franjevački samostan. Godine 1825. u požaru je stradala Vijećnica, kojom je prilikom izgorio dio gradskog arhiva.¹⁴

Od godine 1825. do 1945. u Senju je bilo više manjih i nekoliko većih požara, koje zbog prostora ne navodimo.

U ovoj prilici posebno ističemo katastrofu koja je zadesila Senj 8. i 9. listopada 1943, kada su njemački avioni u više navrata zasuli grad Senj —

kolijevku hrvatske kulture i prosvjete, tovarima razornih bombi. Tada je velik dio grada-spomenika porušen, a što je preostalo, dokrajčio je požar.

Car Josip II, koji je bio relativno napredan vladar, izdao je 1788. tzv. »patent« — naredbu za cijelu carevinu koja je, prema tome, vrijedila i za grad Senj, kojom je naredbom želio spriječiti veoma česte požare, koji su nemilosrdno uništavali velika i mala dobra »njegovih« podanika i koji su bili mnogo puta katastrofalni po svojim posljedicama.

Ove mjere posebno su bile zanimljive za građane Senja gdje su se veoma mnogo još uvijek koristila tzv. otvorena ognjišta a carska je bila preporuka da se grade nove zatvorene peći. Uz ovo stalnu opasnost da dođe do požara predstavljale su smrekove luči, lampice-uljarice, voštanice i neka druga sredstva za rasvjetljavanje. Isto tako u Senju je bilo mnogo kuća čije su pregrade tzv. pardi, bili izrađeni od pruča i dasaka, ali i podovi, stropovi, stepenice, krovna konstrukcija i pokrovi (šimla) bili su od drveta pa je sve to drveno, uljano i voštano bilo lako zapaljivo i često puta uzrok požaru.

Za vrijeme francuske uprave (1809—1813) grad Senj je središte II okružja civilne Hrvatske, a u sastavu Napoleonove kraljevine Ilirije. Tada je i Senj izdvojen iz sastava Vojne krajine, a nova francuska uprava, koja je u mnogočemu bila liberalnija od austro-ugarske, izdala je tzv. »Vatrogasni red«, prema kojemu su zaštita i samo gašenje požara bili povjereni »narodnoj straži« i vojsci.

U senjskoj okolini često je dolazilo do šumskih požara koji su bili izazvani udarom groma ili ljudskom nepažnjom prilikom paljenja ugljena, trave i korova ili kada se krčila šuma da se dobije plodno zemljište. U takvim požarima često su bili uništeni čitavi kompleksi šuma a posebno oni gdje je prevladavala crnogorica, a o čemu lijepo govore sačuvani toponimi po planini: Paljež, Izgorjela draga, Gromovača, Gorica, Ognjena draga, Velika i Mala Paljevina, Opaljeni vršak i dr. U tim izvanrednim prilikama na obavijest o požaru ustajali su seoski starješine, lugari i žandari i dizali, najčešće pod prisilju sav narod po okolnim selima, muško i žensko da gasi požar. Za gašenje požara po okolnim selima i šumama, prema teritorijalnom principu bila je stvarana tzv. seoska milicija, ali to nije davalo posebne rezultate. Požara je bilo dosta na terenu općine Senj, a posebno u proljeće za vrijeme proljetnih radova (čišćenje zemlje) i ljeti za vrijeme velikih suša. Ali tada se lakše moglo intervenirati i poduzimati zaštitne mjere od požara jer je po selima bilo mnogo naroda, a posebno u središtima kumpanija — općina kao Krivi Put, Sv. Juraj, Jablanac i Krasno.

U starije doba, u jednom krajiškom »Redu o gospodarenju šumama«, koji je 1765. izdao Karlovački generalat, krajišnici su bili obavezni gasiti požar, ukoliko bi otkazali poslušnost, bili su kažnjeni tjelesnim i drugim kaznama.

Između dva rata isto su bile stroge mjere koje su se odnosile, na zaštitu šuma i gašenje požara. U tom slučaju lugari su organizirali sve sposobno stanovništvo i nitko nije smio izostatj od gašenja, niti je to bio običaj. Veliki požari bili su izbili 1922. u šumskim predjelima Jelovca. Utvrđeno je da postoje tri vrste šumskih požara i to: podzemni, nadzemni i površinski koji je najopasniji jer zahvaća vrhove stabala. Svaki od ova tri požara je opasan za šumu, branjevinu i ostala narodna dobra.

Sva ta razaranja i požari ostavljali su tragove kojih posljedice i danas osjećamo i na žalost još uvijek susrećemo u Senju.

Sl. 163 — Prof. Viktor Rivoseki, gradonačelnik, direktor senjske gimnazije i prvi predsjednik senjskog vatrogasnog društva

BILJEŠKE:

- 1 Slobodan Cače, Prilozi proučavanju političkog uređenja naroda sjeverozapadnog Ilirika, Radovi Filozofskog fakulteta Zadar, godina XVIII, sv. 18, (br. 8), Zadar 1979, str. 62—69.
- 2 A. Glavičić: Arheološki nalazi Senja i okolice (I), Senjski zbornik II 1966, strana 399—515.
- 3 M. Magdić, Topografija i poviest grada Senja, Senj 1877, str. 52, bilješka 10.
- 4 M. Magdić, o. c., str. 52.
- 5 M. Magdić, o. c., str. 30, bilješka 16. Držim da je predio Gorica jedan među najstarijima u Senju, a sam naziv da je nastao kao posljedica nekoliko velikih požara koji su uništavali taj dio grada tijekom prošlosti. Dakle, predio koji je izgorio, gori-ca.
- 6 S. Pavičić, Senj u svojem naselnom i društvenom razvitku od X st. do turskog prodora (4), Senjski zbornik III, 1967/68, str. 334 i bilješka 46.
- 7 M. Magdić, o. c., str. 61.
- 8 M. Magdić, o. c., strana 64, gdje je objavio Senjski statut iz 1388, u hrvatskom prijevodu.
- 9 S. Božičević, Potresi u Senju, Senjski zbornik III, 1967/68, str. 260.
- 10 P. Tijan, Hrvatski kulturni spomenici I, Senj, Zagreb 1940, str. 18.
- 11 S. Pavičić, Prilozi nepoznatoj prošlosti grada Senja i okolice, Senjski zbornik II, 1966, str. 325.
- 12 Miroslava Despot, Mjere protiv požara u Senju 1756, časopis Savremeno vatrogastvo, II—12, Zagreb 1951, str. 33—35.
- 13 M. Magdić, o. c., str. 141, bilj. 153.
- 14 M. Magdić, sp. djelo, str. 158.

Sl. 163a — Prvi upravni odbor Podsaveza DVD-a za kotareve Senj i Rab, osnovan u Senju 14. VI 1953. Od lijeva sjede: Ante Fabijanić (Pag), Pavao Biondić (komandant brigade DVD-a Senj), Anton Mustać (komandant brigade DVD-a Rijeka), Ivan Babić, Mihovil Damijan (Rab) i Marijan Zubričić. Stoje od lijeva: Vladimir Tičić (Pag), Josip Hameršmit, Mate Mihelčić, Vjekoslav Glavičić i Frane Pogorelić (Pag), Senj 1953.

Sl. 163b — Članovi DVD-a Senj sa svojim »prvim vatrogasnim kolima«, koje su sami dobrovoljno izradili, snimljeni ispred novog Doma 1949.

SENJ

Za Senj kao grad zna se već puna četiri tisućljeća. Ustanovilo ga je jedno od najstarijih ilirskih plemena — Japodj — na raskrsnici kopnenih i pomorskih putova između planina Kapele i Velebita. Specifičan geografski položaj pospješio je konstantan ekonomski razvoj koji prati procvat narodne kulture i pismenosti. Sve do pred kraj XIX stoljeća Senj je značajno administrativno, političko, kulturno i ekonomsko središte šireg područja Hrvatskog primorja i Like. Najsvjetlije stranice njegove povijesti ispisali su stoljetnim otporom i besprimjernim junaštvom senjski uskoci.

Teške ekonomske, socijalne i društveno-političke prilike na početku XX stoljeća, a osobito za vrijeme i između dva svjetska rata, pridonijele su stagnaciji i propadanju trgovine, pomorstva i poljoprivrede. Drugi svjetski rat nanio je posebno težak udarac senjskoj privredi i stanovništvu, od čega se Senj i dan danas oporavlja.

Općina Senj zauzima površinu od 638 km². U šest mjesnih zajednica živi 9562 stanovnika u 3195 domaćinstava (popis 1981). Po broju stanovnika općina Senj je četrnaesta od 19 općina na području Zajednice općina Rijeka, po prostranosti je treća, a po gustoći naseljenosti posljednja. Još od 1910. nazočno je raseljavanje od stotinjak stanovnika godišnje.

U privredi, društvenim i drugim djelatnostima zaposleno je nešto više od tri tisuće stanovnika. Najznačajnije grane privređivanja su drvna i tekstilna industrija i šumarstvo, a u posljednje vrijeme razvija se metalnoprerađivačka industrija. Gotovo cijelo područje općine pokriveno je putnom i električnom mrežom. Oko 15% stanovništva obuhvaćeno je predškolskim, osnovnim i usmjerenim obrazovanjem. Dom zdravlja u Senju i tri područne ambulante s jednim liječnikom na oko 800 stanovnika omogućuju kvalitetnu zdravstvenu zaštitu cjelokupnom stanovništvu.

Razvojem postojećih i uvođenjem novih privrednih djelatnosti, predviđenih Srednjoročnim programom razvoja, smanjit će se odliv stanovništva i omogućiti zapošljavanje dijela privremeno zaposlenih u inozemstvu i danas nezaposlenih radnika.

POLA STOLJEĆA SENJSKOG VATROGASTVA

Senjsko vatrogastvo proslavit će ove godine izuzetno vrijedan jubilej: navršilo se 50 godina od početka organizirane borbe protiv vatrene stihije u ovom kraju. Prije pola stoljeća u Senju je osnovano prvo dobrovoljno vatrogasno društvo na ovom području, koje je kroz dugi niz godina vrlo uspješno štitilo privatnu i društvenu imovinu od požara i bilo lučonoša daljeg razvitka protupožarne zaštite u općini Senj.

Premda je od prvog dobrovoljnog vatrogasnog društva u našoj zemlji, koje je osnovano godine 1864. u Varaždinu, prošlo, eto, već 118 godina, i pola stoljeća u povijesti DVD-a u jednoj sredini predstavlja izuzetno značajno razdoblje i zaslužuje osobitu pažnju, to više što se senjsko vatrogastvo u tijeku svog 50-godišnjeg uspješnog rada i djelovanja susretalo s mnogobrojnim teškoćama materijalne i kadrovske prirode, koje je uspješno prebrodilo zahvaljujući upornosti i samoprijegoru nekolicine entuzijasta na čelu s osnivačem DVD-a Pavom Biondićem, i održalo se do današnjih dana.

U dugoj povijesti senjskog vatrogastva bilo je uspona i padova, uspješnih i kriznih razdoblja, ali vrijedne i poržtvovalne vatrogasce Senja nikada nije napuštala vjera u ono što rade: da svojim radom i djelovanjem prije svega koriste ovoj društvenoj zajednici. Otkako postoji DVD Senj, oni su uložili izvanredni trud i nebrojeno mnogo sati dobrovoljnog i samoprijegornog rada, a sve s jednim jedinim ciljem da priteknu u pomoć kada zaprijeti vatrene stihija.

USTRAJNI U HUMANOM POZIVU

Za sve što su do sada uradili, članovi te velike i složne vatrogasne obitelji nikada nisu tražili ni dinara naknade, a najveća im je nagrada bila kada su mogli pomoći ugroženoj obitelji i ovom društvu, kada su obuzdali vatrene stihiju i kada je iza njih ostala spašena privatna ili društvena imovina. Ono ljudsko »hvala«, što slijedi poslije svake takve uspješne intervencije, svakom je vatrogascu najveći motiv i poticaj da i dalje ustraje u ovom humanom pozivu.

Senjski vatrogasci nikada nisu živjeli u izobilju, često su se, modža i preskromno u odnosu na svoj veliki doprinos u zaštiti materijalnih dobara i ljudskih života, zadovoljavali i s malim sredstvima, nadoknađujući nedostatak materijalnih sredstava velikim

entuzijazmom, samoprijegorom i požrtvovanjem u kritičnim trenucima. Zato je u sve što je do sada postignuto u senjskom vatrogastvu uloženo mnogo dobrovoljnog rada. Istina, nije izostala ni pomoć društvene zajednice, ali to nikada nije bilo dovoljno da bi se podmirile sve veće potrebe vatrogastva za stručnim osposobljavanjem kadrova i tehničkim opremanjem operativne jedinice.

U novije doba i odnos prema vatrogastvu se promijenio, prije svega u društvu u cjelini, pa i u senjskoj općini. Kao društvo toliko smo napredovali, toliko su narasla materijalna dobra koja treba čuvati od požara, da se to više ne može prepustiti samo entuzijazmu i samoprijegoru pojedinaca, najčešće vrlo skromno opremljenih za veće i ozbiljnije intervencije. Društvo je jasno zacrtalo politiku većeg ulaganja u razvitak zaštite od požara, brežg kadrovskog ekipiranja i tehničkog opremanja vatrogasnih jedinica, koje će se moći i uspješnije suprotstaviti vatrenoj stihiji.

UVJETI ZA ZNAČAJNIJI ZAOKRET

Povoljniji vjetar za dalji razvitak vatrogastva od nedavno se osjeća i u senjskoj općini, a osobito nakon što je osnovana Samoupravna interesna zajednica za zaštitu od požara, kojom je i vatrogastvo Senja došlo u znatno povoljniju materijalnu situaciju od one u kojoj je ranije bilo i koja omogućuje značajniji zaokret u daljem razvitku protupožarne zaštite i na ovom području. Premda su i ova sredstva daleko od izobilja, ipak je to senjske vatrogasce oslobodilo one nezahvalne uloge moljakanja sredstava od radnih i drugih organizacija, pa se sada mogu mnogo više nego prije posvetiti pozivu što ga već tolike godine obavljaju s mnogo ljubavi i entuzijazma.

U Senju su, davno prije nego mnoga druga općinska središta u SR Hrvatskoj, shvatili da se ni vatrogastvo ne može dalje razvijati u neimaštini. A kako se pred zaštitu od požara, kao sastavnog dijela društvene samozaštite, postavljaju u našem društvu sve veći i ozbiljniji zadaci ne samo da obrani i štiti privatnu i društvenu imovinu od požara nego i da preventivno djeluje da se pravodobno uoče i uklone opasnosti od požara, to joj treba osigurati i uvjete da što uspješnije ispuni taj zadatak. U starim uvjetima, kada se sve zasnivalo na dobrovoljstvu, ali bez dovoljno sredstava i opreme za gašenje, to se nije moglo ni očekivati.

Prema tome može se reći da senjski vatrogasci dočekuju proslavu 50-godišnjice DVD-a Senja s mnogo

više vedrine i optimizma u daljem razvitku vatrogastva na ovom području nego što su to gajili prije pet i više godina, kada se nije ni naslućivalo bolje razdoblje u financiraju zaštite od požara. No, vratimo priču na sam početak kada se tek rađalo senjsko vatrogastvo.

POČELO JE PRIJE 50 GODINA

Harali su senjskim krajem požari i prije osnivanja Dobrovoljnog vatrogasnog društva Senj godine 1932, a stanovništvo im se odupiralo s više ili manje uspjeha kako je znalo i umjelo, često uviđajući da je ovako neorganizirano i suviše nemoćno da im pruži ozbiljniji otpor, pa je vatra najčešće ostavljala za sobom pusta zgarišta i unesrećene i ojađene ljude.

I tadašnje vlasti prilično su se nespreno i neodlučno odnosile prema požarnim opasnostima u gradu, često u onim paničnim situacijama pribjegavajući nedopuštenim sredstvima i primjeni sile. U ne malom broju slučajeva, kada je vatra zaprijetila da ugrozi veći dio grada, u nedostatku značajnije tehnike i organiziranog ljudstva za gašenje požara, događalo se da su žandari angažirali za tu svrhu, praktički potjerali u borbu protiv vatrene stihije, sve živo što bi se tog trenutka našlo na ulici, pa među ostalima i starce, žene-trudnice i djecu, ne mareći monogo za opasnosti koje im prijete.

INICIJATIVA PROF. V. RIVOSEKIJA

Tko zna koliko bi to još dugo potrajalo, da taj mučnj prizor za jednog takvog požara u gradu godine 1932. nije uzavrio krv jednom od promatrača Pavi Biondiću do te mjere da se ozbiljno suprotstavio tadašnjem žandarskom naredniku što se tako neljudski odnosio prema nejakim i za gašenje vatre nesposobnim ljudima. A Biondić se ne bez razloga usprotivio da se žene, starci i djeca tjeraju da gasu vatru. Kao već iskusni vatrogasac sa 14-godišnjim vatrogasnim stažom iz Gospića, Osijeka i Maribora znao je da je to posao uvježbanih i dobro organiziranih vatrogasaca.

Za ovaj neuobičajeni »razgovor« žandarskog narednika s Pavom Biondićem saznao je i senjski gradonačelnik, tadašnji direktor realne gimnazije u Senju, prof. Viktor Rivoški, i odmah ga drugog dana pozvao

k sebi. Profesora Rivosekija osobito je zaokupio podatak da pred sobom ima već iskusnog vatrogasca s višegodišnjom praksom pa ga je uputio tadašnjem vojnom referentu Vjekoslavu Kekiniju da se s njime dogovori o mogućnosti osnivanja dobrovoljnog vatrogasnog društva u Senju.

Tako su, eto, već godine 1932. napredni ljudi u Senju, uočivši da se prilikom gašenja vatrene stihije ne može mnogo postići u spasavanju imovine i ljudi bez jedne dobro organizirane i uvježbane jedinice, počeli razmišljati o osnivanju takve jedinice u samom gradu. Jer, u ono vrijeme, prije 50 godina, bilo je više nego iluzorno očekivati bilo kakvu pomoć iz okolnih mjesta, udaljenih i do 70 kilometara od grada. I za čudo, već prvi takvi pokušaji nailaze na razumijevanje kod tadašnjih općinskih vlasti.

Nema sumnje da je Pavu Biondića, koji je samo čekao takvu priliku, jednostavno oduševio prijedlog prof. Rivosekija, pa se već drugog dana, zajedno s Josipom Glavičićem, našao kod Kekinija i na tom sastanku je donesena odluka o osnivanju DVD-a Senj. Bilo je to 29. lipnja godine 1932, a odmah zatim formiran je i inicijativni odbor, u kojem su bili: prof. Viktor Rivoseki, Vjekoslav Kekini, Josip Glavičić i Pavao Biondić.

OSNIVAČKA SKUPŠTINA DVD-a

Prvi zadatak Inicijativnog odbora bio je da zainteresira što veći broj građana za novoosnovano dobro-

Prvi senjski vatrogasci 1932. godine

voljno vatrogasno društvo. Kada se u toj svojevrsnoj vatrogasnoj kampanji okupilo već 20 članova, zainteresiranih da postanu vatrogasci, nabavljena su vatrogasna pravila praktičnih uputa za osnivanje DVD-a, pa je već 1. listopada iste godine održana i osnivačka skupština DVD-a Senj, kojoj su u prostorijama gradske vijećnice, pored spomenutih članova, pionira dobrovoljnog vatrogastva u Senju, prisustvovali i gradski oci.

Za prvog predsjednika novoosnovanog DVD-a Senj izabran je prof. Viktor Rivoseki, koji je tu dužnost obavljao sve do godine 1936, dužnost tajnika povjerenica je Vjekoslavu Kekiniju, dok je dužnost komandira DVD-a preuzeo Pavao Biondić i na njoj se zadržao sve do godine 1964, a sada je počasni doživotni komandir. Evo i imena ostalih članova prvog sastava DVD-a Senj: Josip Glavičić, Stipan Bačić, Ante Tom-

Prvi Upravni odbor DVD Senj 1932. godine

Ijenović, Ivan Tadić, Grga Biondić, Miroslav Japel, Krsto Lončarić, Petar Gržin, Vjekoslav Glavičić, Ante Vrhovac, Marijan Gregović, Vinko Kvažo, Nikola Gržin, Mate Biondić, Franjo Glavičić (Lela), Marin Bućan i Petar Mikelić.

Prvo desetljeće postojanja i rada DVD-a Senj, od osnutka pa sve do početka drugog svjetskog rata godine 1941, proteklo je u velikoj neimaštini i nedostatku osnovne vatrogasne opreme za gašenje požara. Sve što su imali tadašnji senjski vatrogasci i u čemu nisu ni jednog trenutka oskudijevali, bila je bezgranična ljubav, odanost i privrženost humanom pozivu.

PRVA VATROGASNA OPREMA

Kada je godine 1935. nabavljena prva vatrogasna oprema, već je bilo mnogo lakše, pa je i dobrovoljno vatrogasno društvo mnogo bolje radilo. Bilo je to razdoblje kad se vatrogasci nisu mogli pohvaliti nekom osobitom pomoći sa strane. Jedina sredstva kojima su mogli raspolagati i njima nabavljati vatrogasnu opremu bio je novac od članarine i prikupljeni dobrovoljni prilozi trgovaca.

Općina Senja u tome je razdoblju pružila samo simboličnu novčanu pomoć svojim vatrogascima. Istina, uoči samog rata uveden je vatrogasni porez, ali kad su ga počeli ubirati, gradski oci su ubrzo zaključili da bi to bilo previše novca vatrogascima, pa su dio novca iskorištavali i u druge svrhe, kao na primjer za gradnju vodoskoka.

No, i pored te materijalne oskudice, u Senju je stalno raslo zanimanje za vatrogastvo, pa su se neposredno prije početka rata u DVD-u okupila već 42 člana, kakvom masovnosti se vatrogastvo Senja ne može ni sada pohvaliti. Rat je senjske vatrogasce zatekao s vrlo oskudnom vatrogasnom opremom, s nešto malo cijevi i jednom motornom crpkom, što je bilo nedovoljno za ozbiljniju i djelotvorniju intervenciju u slučaju izbijanja požara. A Senj ni u ratnom razdoblju nije oskudijevao požarima.

Pavu Biondića ni u ratnom razdoblju nisu mimoišli vatrogasni zadaci. Nakon što je kraće vrijeme, oko mjesec i pol, bio izvan Senja, nakon povratka iz Banja Luke imenovan je za zapovjednika Civilne zaštite grada Senja, u sklopu koje je zapovijedao i vatrogasnom jedinicom, koja je i oskudnom opremom ulagala nadčovječanske napore u gašenju gotovo svakodnevnih požara.

U to je vrijeme bilo osobito teško obavljati duboko humanu, ali tešku i vrlo opasnu dužnost vatrogasca u gradu koji je poslije učestalih avionskih napada teško stradao i često se pretvarao u plamenu buktinju, a u jednom takvom napadu i Pavao Biondić zadobio je težu ozljedu, desnog ramena. Na dužnosti zapovjednika CZ Biondić je ostao sve do godine 1948, a poslije toga nastupa novo razdoblje u razvitku vatrogastva u Hrvatskoj, pa tako i u Senju.

AKTIVNI I U RATNIM UVJETIMA

Senjski vatrogasci i u ratnim su uvjetima vrlo vješto i požrtvorno obavljali svoje zadatke, nastojeći spasiti što se spasiti može, ali bilo je i trenutaka kada

su bili bespomoćni pred vatrenom stihijom, i to ne zato što bi im možda ponestalo hrabrosti i odvažnosti da se upuste u tešku i neravnopravnu borbu s požarom, nego upravo zato što im je nedostajalo vatrogasne opreme. Ponekad su dužine vatrogasnih cijevi bile vrlo malene, zbog čega se, na žalost, plaćalo i ljudskim životima.

Kad se danas taj čili 80-godišnjak, koji još nije rekao vatrogastvu zbogom, osvrne na svoje 64-godišnje drugovanje s vatrogasnim šljemom, šmrkom, aparatima i ostalom vatrogasnom opremom, onda dva detalja posebno izdvaja u prvi plan. Najradosnijim trenutkom u svojoj dugoj vatrogasnoj aktivnosti smatra dan kada je godine 1918. u Gospiću prvi put stupio u vatrogasne redove, a najnesretnijim danom kada je u ratnom vihoru izgubio tri čovjeka i jednu ženu, koji su izgorjeli u požaru pred njegovim očima, a da im, zajedno sa svojim vatrogascima, nije mogao pomoći jer im je nedostajalo samo 20 metara vatrogasnih cijevi kojima bi dospjeli do vode, ugasili požar i spasili ljude. Taj se prizor Pavi Biondiću toliko duboko usjekao u sjećanje da ga neće zaboraviti dok je živ. Istodobno to ga je — taj nemar općinskih vlasti, koje u predratnom razdoblju nisu pomogle vatrogascima ni toliko da nabave dovoljno cijevi — toliko potreslo da poslije još danima i mjesecima nije mogao doći k sebi, jer mu se stalno javljala slika ljudi u plamenu.

Ipak, senjski vatrogasci mogu biti u cjelini i te kako zadovoljni svojim radom i doprinosom u tim teškim ratnim vremenima, jer su i u vrlo teškim uvjetima uspjeli ugasiti i lokalizirati mnoge požare u gradu, spasivši tako vrijednu imovinu, koja nam je poslije rata bila i te kako dragocjena. Unatoč oskudnoj opremi, oni su kao lavovi jurišali na požar i u najviše slučajeva jednostavno ga jakim mlazovima vode »pojeli«. I, što je osobito važno, završetak rata dočekali su sa sačuvanom opremom.

BRZI POSLIJERATNI RAZVITAK VATROGASTVA

Poslijeratno razdoblje ima izuzetno veliko značenje u daljem razvitku senjskog vatrogastva. Premda s oskudnom vatrogasnom opremom, DVD Senj nastavilo je odmah raditi i djelovati, okupljajući oko sebe vatrogasne entuzijaste na čelu s Pavom Biondićem. Vatrogastvo u Senju praktički nije prestalo postojati ni jedan dan. »A kako će prestati«, primjećuje Biondić, kad je svakog dana nešto gorjelo, pa nas je i nužda natjerala da se što bolje organiziramo u borbi protiv vatrene stihije«.

Prva je briga poslijeratnih senjskih vatrogasaca bila da prikupe potrebnu vatrogasnu opremu i da se osposobe za gašenje požara. Značajnu prekretnicu u razvitku vatrogastva u Hrvatskoj, pa tako i u Senju, donio je Zakon o vatrogastvu, koji je izašao godine 1948. Sve do tada još nije postojao ni Vatrogasni savez Hrvatske.

Donošenjem Zakona o vatrogastvu inicirana je i rasprava o obnavljanju dobrovoljnog vatrogastva u Hrvatskoj, koju su vodili pok. Božo Puhovski i Mato Grozdanić. U sklopu te rasprave vrlo se živo razgova-

Uručivanje vatrogasne zastave 1952.

ralo i o potrebi obnavljanja starih i gradnji novih vatrogasnih domova, gdje bi se članstvo moglo okupljati i gdje bi se smjestila vatrogasna oprema.

OSKUDIJEVALO SE OPREMOM I PROSTOROM

Senjani su u to vrijeme oskudijevali i opremom i prostorijama za okupljanje. Da su i imali potrebne vatrogasne sprave i vozila, ne bi ih imali gdje smjestiti. U Biondićevu stanu, u posebnim sanducima, na-

lazio se arhivski i kancelarijski materijal DVD-a Senj. Dakle, prioritetno je bilo da se što prije sagradi vatrogasni dom, a zatim i da se pokrene akcija za nabavku nove opreme.

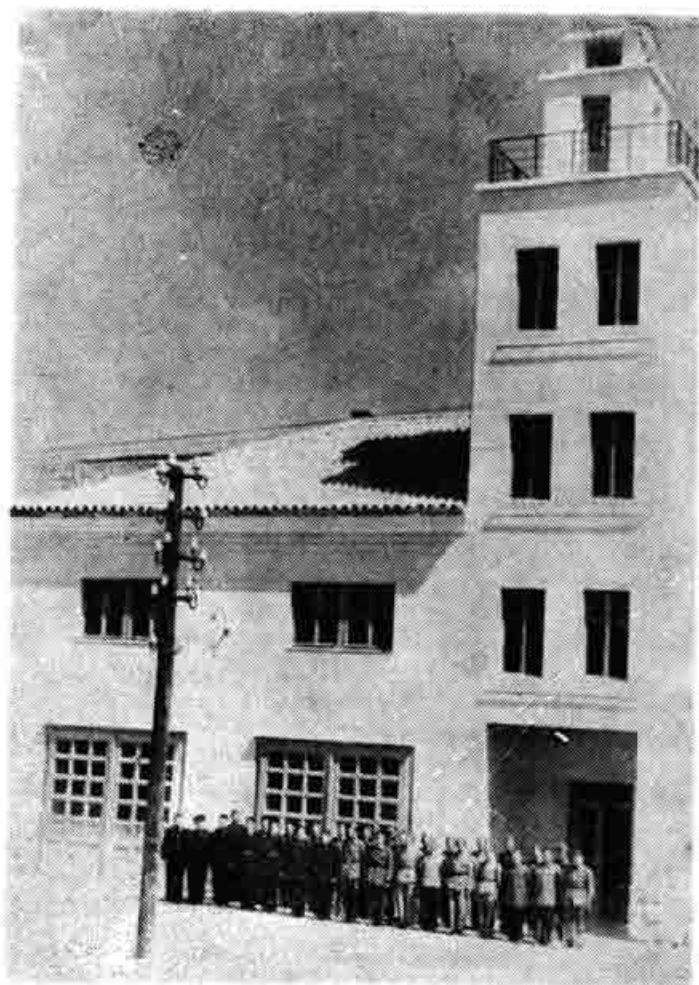
Moglo bi se reći da je kao naručen došao poziv tadašnjem komandiru DVD-a Senj Pavi Biondiću da dođe na razgovor u Zagreb u vezi s gradnjom novoga vatrogasnog doma. Činilo se gotovo neumjesnim pitanje: »Trebali li Senjanima vatrogasni dom?« Biondić im je na to odrešito odgovorio: »Kako da ne, treba! Nemamo se gdje ni sastajati ni smjestiti opremu.« Bilo je to dovoljno da se Biondiću odmah ponude tri nacrti vatrogasnih domova, da izabere koji mu najviše odgovara. Biondić je na to primijetio da bi se on lako i brzo odlučio kada bi imao na raspolaganju lokaciju za gradnju vatrogasnog doma.

No pitanje lokacije već je bilo problem koji je valjalo riješiti u samom Senju. Najvažnije je bilo da je Biondić uz nacrt dobio i milijun dinara, što je u to vrijeme bilo dovoljno da bi se započela gradnja vatrogasnog doma. Za taj novac Senjani su kupili građevinski materijal, a dom su sami podigli dobrovoljnim radom. Prilikom gradnje vatrogasnog doma došla je do punog izražaja velika privrženost tih ljudi vatrogastvu.

DOBROVOLJNIM RADOM DO DOMA

U gradnju vatrogasnog doma u Senju uloženo je izuzetno mnogo dobrovoljnog rada vatrogasaca i ostalih građana. Najavljeno je i svojevrsno natjecanje vatrogasaca tko će dati više dobrovoljnih sati u gradnji doma. Bilo je i takvih koji su u tijeku gradnje radili i po 1000 do 1200 sati, samo da bi dom što prije bio završen i da bi primio pod krov svoje graditelje. U gradnji doma sudjelovalo je 56 vatrogasaca i ostalih građana. Bilo je tu radnika svih struka, zidara, limara i drugih obrtnika, pa je sve obavljeno u vlastitoj režiji. I svi su oni radili dobrovoljno, nikome nije plaćen ni dinar za njegov rad, a raspoloživi novac u cijelosti je utrošen za nabavku građevinskog materijala. Naravno da je u toj akciji prednjačio Pavao Biondić, njen inicijator i pokretač, koji je dao i najviše dobrovoljnih radnih sati.

Biondić je u toku gradnje često navraćao u Vatrogasni savez Hrvatske, obavještavajući ljude u Zagrebu kako napreduju radovi, pa je na kraju dobio još pola milijuna dinara za dovršetak doma, koji je godine 1952. primio i svoje nove stanare. Bila je to velika radna

Vatrogasci pred novosagrađenim vatrogasnim domom 1951.

pobjeda senjskih vatrogasaca i najbolji pokazatelj njihova jedinstva i odlučnosti u želji da i sami stvore bolje uvjete za rad.

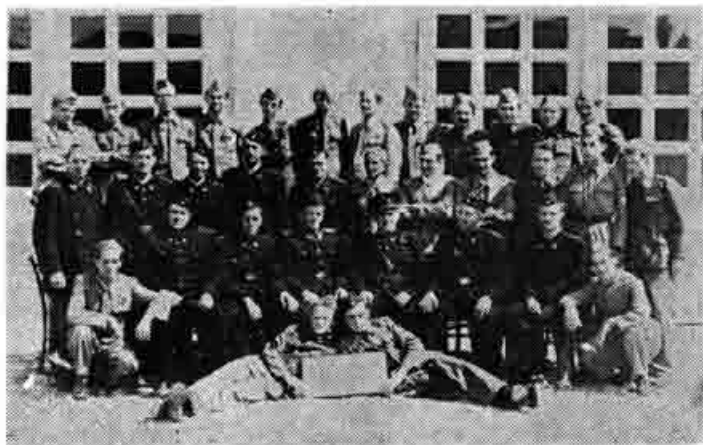
Useljenje u novi vatrogasni dom unijelo je mnogo živosti i poleta u rad senjskih vatrogasaca. Ono je utjecalo i na značajno omasovljenje članstva. U DVD-u se već okupilo 56 vatrogasaca. Senj je u to vrijeme imao toliko vatrogasaca da ih nije imao čime ni opremiti. Nedostatak opreme bio je dalji veliki problem senjskih vatrogasaca. Nakon što je riješen problem prostorija za okupljanje, krenulo se u akciju za nabavku opreme. Jedna bolnička kola »pežo« preuređena su za vatrogasne

potrebe, a godine 1955. vlastitim udjelom i kreditima kupljena su prva vatrogasna kola TAM, koja su mogla prevesti na mjesto požara 12 vatrogasaca.

NABAVLJENA AUTO-CISTERNA

Teško je bilo gasiti velike požare bez odgovarajuće vatrogasne opreme, pa je već godine 1960. nabavljena i auto-cisterna za gašenje požara, također vlastitim udjelom i uz pomoć kredita. Novi Zakon o vatrogastvu uvelike je pomogao Senjanima da se koliko-toliko opreme za uspješnije intervencije u slučaju pojave požara. Nabavljena su vatrogasna vozila o kojima se ranije nije moglo ni sanjati. Vatrogastvo u Senju krenulo je tako brže naprijed.

Kad se iz današnjeg ugla gleda što je to značilo za dalji razvitak vatrogastva u Senju, onda se ne može zaboraviti niti na doprinos općine u toj vrijednoj akciji. Općina je dala garanciju prilikom dobivanja oba kredita za nabavku vozila. Novi Zakon je i općinu pokrenuo da se više brine o vatrogastvu, dok je ranije njen doprinos bio gotovo zanemariv.

Operativna jedinica DVD Senj 1952.

Međutim, u razdoblju sve do godine 1981. senjsko vatrogastvo više je stagniralo nego se razvijalo. Najveći je uzrok tome što su poslije onog početnog zanosa i velike pomoći društva prilikom gradnje vatrogasnog doma i nabavke vatrogasnih vozila nastupila »sušna« vremena. Gotovo sav novac kojim su raspolagali vatrogasci odlazio je za otplatu kredita za nabavku vozila,

a i ono što su dobivali od općine, bila je sitnica. Živjelo se i radilo jedino od sredstava što su vatrogascima pripala od premije od osiguranja (4 posto za tehničko opremanje i 1 posto za osposobljavanje kadrova). Međutim, događalo se da i ta sredstva završe u općinskom budžetu, da se potroše za neke druge potrebe, pa da ih onda vatrogasci moraju sami tražiti od općine, jer inače ne bi imali od čega živjeti. Ionako su i ta sredstva bila nedostatna da pokriju sve materijalne troškove DVD-a Senj, pa se ponekad događalo da nije bilo novca za kupnju goriva za vatrogasna vozila.

POMAGALI SU I SUSJEDE U JURJEVU

Čak i s tako bijednim sredstvima senjski su vatrogasci pomagali susjedno dobrovoljno vatrogasno društvo u Jurjevu, gdje su stanovnici sami sagradili vatrogasni dom. Senjani su bili u to vrijeme i s malim zadovoljni. Bilo je to razdoblje koje je karakteriziralo veliki entuzijazam u ljudi. Dobrovoljnost je bila jedna od posebnih odlika vatrogasaca, kojom su se oni ponosili. Sve su radili bez dinara naknade. Vatrogasci su se često obraćali radnim organizacijama za pomoć i u većini slučajeva su je i dobili, ali očito to nije bilo i dugoročno rješenje za senjsko vatrogastvo.

Danas se Biondić s nostalgijom prisjeća tih vremena. Bilo je to razdoblje neimaštine, ali su ljudi radili s mnogo volje, entuzijazma i požrtvornosti, ne žaleći ni truda ni slobodnog vremena. Zato se i nije nikada dogodilo da su vatrogasci zatajili. Oni su prvi stizali na požar i redovito ga s uspjehom ugasili. Bili su to ljudi kao lavovi, spremni da se uhvate u koštac i s najvećim požarom pravi dobrovoljci, s ponosom će Biondić.

Biondićevo razdoblje razvitka senjskog vatrogastva bilo je karakteristično po snažno izraženoj dobrovoljnosti, koja je postala gotovo sinonim za vatrogastvo u tom kraju. Biondić oduvijek, pa i sada, iako su nastupila drugačija vremena, najviše od svega cijeni dobrovoljan rad. U dobrovoljcima vidi veliku snagu vatrogastva. »Gdje bi se god pojavili, tu je vatre nestajalo«, kaže on.

Njega je to i najviše održalo u vatrogastvu. Kaže da je bio najsretniji kada je sa svojim vatrogascima mogao pomoći ljudima u nesreći. Biondića su vatrogasci oduvijek izuzetno mnogo cijenili jer je imao iza sebe veliko iskustvo, ali i zato što je često svojim primjerom pokazivao drugima kako se radi. On još i sada, iako mu je već blizu 80 godina, sudjeluje u gašenju požara. Iako je od godine 1964. počasní do-

životni komandir DVD-a, u njega je još vrlo snažno izražen osjećaj prema vatrogastvu i želja da svoje bogato iskustvo prenese mlađim vatrogascima.

Iz Biondićeve privatne statistike saznali smo impresivnu brojku: on je, osim u gašenju onih požara koji su i službeno registrirani u dnevniku komandira DVD-a, u proteklih 50 godina sudjelovao i u 1150 intervencija prilikom gašenja požara u dimnjacima, što je u Senju česti slučaj. U Senju se, prema statistici, vođenoj u proteklih 50 godina, kad zapuše bura, prosječno godišnje zapale 33 dimnjaka, a najviše zimi. Senjski vatrogasci su na to već spremni, pa svaki od njih ima »svoju« ulicu o kojoj brine, kako ne bi na svaki od tih mnogobrojnih požara morala izlaziti cijela vatrogasna jedinica.

BIONDIĆEV DUBOK TRAG U VATROGASTVU

Iako svjestan da su nastupila drugačija vremena od onih u kojima je on tek započinjao i razvijao senjsko vatrogastvo u proteklih 50 godina, da su i veći zahtjevi društva za očuvanjem imovine, koju je sve teže štiti zastarjelom vatrogasnom opremom, pa prema tome treba i više sredstava za nabavku nove i suvremenije, Biondić se teško miri sa činjenicom da je

Sl. 169 — Pavao Biondić kao prvi vatrogasac Senja i, kako sam kaže, u prvoj vatrogasnoj bluzi sa šivenoj u Senju a taler kapom

profesionalizam već odavno ušao u vatrogasne redove, pa je zakucao i na vrata senjskog vatrogastva. On se pribojava da bi to moglo prouzročiti opadanje dobrovoljstva, potkrepljujući to primjerom Gospića, gdje je svojedobno u DVD-u bilo i do 120 vatrogasaca, a otkako je osnovana profesionalna jezgra, dobrovoljaca se ne sakupi ni toliko da bi mogli s jednom jedinicom izaći na gašenje požara.

Nema sumnje da će Biondićevo golemo iskustvo još i te kako dobro doći senjskim vatrogascima da bi se što bolje snašli u svakoj situaciji u kojoj se zateknu prilikom gašenja požara. Jer, iza njega je ne samo bogato vatrogastvo iskustvo, stečeno u 64 godine neprekidne aktivnosti u toj humanoj organizaciji, nego i impozantan staž proveden na rukovodećim dužnostima u vatrogastvu. Od 64 godine, provedene u vatrogastvu, on je čak 32 godine vrlo uspješno i predano obavljao dužnost najprije zapovjednika, a zatim i komandira DVD-a, zatim je tri godine bio komandant brigade, a onda je već 26 godina bio na dužnosti komandanta vatrogasnog odreda Senj. Njegova još i sada začuđujuća vitalnost daje naslutiti da će još dugo biti nazočan u senjskom vatrogastvu i pomagati mu kad zatreba.

Međutim, vrijeme teče dalje, nova vremena donose i nove zahtjeve pred vatrogasce, sve su izraženije i promjene u odnosu prema vatrogastvu, a to ostavlja i pečat u razvitku senjskog vatrogastva.

NOVO RAZDOBLJE SENJSKOG VATROGASTVA

Posljednje četiri godine mogle bi se obilježiti kao početak novog izuzetno značajnog razdoblja u razvitku senjskog vatrogastva. Još godine 1978. počelo se u Senju razmišljati o potrebi osnivanja Samoupravne interesne zajednice za zaštitu od požara, kojom bi se dugoročnije riješilo pitanje financiranja vatrogastva u senjskoj općini, a ta se akcija završila u listopadu godine 1981. potpisivanjem Samoupravnog sporazuma o osnivanju SIZ-a. Zatim je obnovljen rad dobrovoljnih vatrogasnih društava u Jurjevu i u sklopu pilane DI »Nehaj« Senj u Krasnom Polju, koja su počela djelovati još godine 1952, ali su u međuvremenu zamrla, a sada su ne samo oživjela nego i kadrovski i tehnički osposobljena za intervencije u slučaju pojave požara.

Prije, dok je na području općine Senj djelovalo samo DVD Senj, senjsko se vatrogastvo razvijalo pod okriljem zajedničkog Vatrogasnog saveza za dvije susjedne općine Senj i Rab, koji je osnovan još godine 1960. U međuvremenu senjsko se vatrogastvo povećalo za još dva nova člana, a i na Rabu se proširila vatrogasna obitelj, pa su stvoreni uvjeti za razdvajanje takvog zajedničkog saveza u dva nova. Tako je 21. veljače godine 1981. održana osnivačka skupština novog Vatrogasnog saveza općine Senj.

NOVI ODNOS PREMA VATROGASTVU

Nova izmijenjena situacija u financiranju senjskog vatrogastva stvorila je realan temelj da se sada u Senju sve glasnije razmišlja i o potrebi djelomične profesionalizacije vatrogastva. Doda li se tome i sve intenzivnije stručno osposobljavanje i kadrovsko jačanje, te tehničko opremanje vatrogasnih jedinica ne samo u gradu nego i u selima, onda se za ovo posljednje razdoblje u bogatoj povijesti senjskog vatrogastva može slobodno reći da predstavlja i svojevrsnu prekretnicu u dosadašnjem razvitku ove organizacije.

Javna vježba 1952.

Jer, koliko god je ono ranije razdoblje odisalo velikim poletom i entuzijazmom vatrogasaca, ali i popriličnom neimaštinom i realnom stagnacijom u razvitku vatrogastva, za ovo novo razdoblje moglo bi se reći da otvara nove perspektive za realnije sagledavanje problematike zaštite od požara u općini i pruža veće mogućnosti za njen brži razvitak.

Karakteristična je za ovo razdoblje i značajno promijenjena klima u općini u odnosu prema vatrogastvu. Ne bi se moglo reći da Senjani i ranije nisu bili privrženi vatrogastvu, jer kako bi se inače i održalo DVD

Senj tolike godine da mu nije bilo pomoći šire društvene zajednice, ali ovo što su pokazali prilikom rasprave o potrebi osnivanja SIZ-a za zaštitu od požara, premašilo je sva očekivanja. Činilo se da su Senjani samo očekivali da netko u općini pokrene takvu akciju pa da joj svi mahom dadu bezrezervnu podršku. U radnim organizacijama gotovo da i nije bilo primjedaba kad se raspravljalo o toj temi, čak su neki primjećivali da je već bilo vrijeme da se netko i toga sjetio, i moglo se ići na osnivanje SIZ-a.

OSAMOSTALJENJE VATROGASNOG SAVEZA OPĆINE

Upravo je osamostaljenje Vatrogasnog saveza općine Senj pridonijelo da se cjelovitije sagleda vatrogasna problematika na ovom području. Prije svega ocijenjeno je da se do tada u općinskim strukturama nije pridavalo dovoljno pažnje i ozbiljnosti problemima vatrozaštite, a posljedica toga je da se premalo ulagalo u unapređenje zaštite od požara, pa vatrogasci nisu dobivali ni ona minimalna sredstva potrebna za rad i djelovanje.

Nakon ove ocjene pokrenuta je i konkretna akcija. Prešlo se na animaciju radnih ljudi i građana u radnim i društveno-političkim organizacijama za osnivanje SIZ-a zaštite od požara, kojim bi se osigurala približno dovoljna sredstva ne samo za rad i djelovanje senjskog nego i ostalih dobrovoljnih vatrogasnih društava na području općine. Ova akcija naišla je na veliko razumijevanje u svim sredinama u općini. U tome su se posebno angažirali vatrogasci Senja koji su i mogli najbolje objasniti u kakvoj se situaciji našlo senjsko vatrogastvo, ali veliku pomoć u toj akciji pružili su im i društveno-politički radnici u gradu, koji su pravedno ocijenili što znači dobro razvijena vatrozaštita za dalji razvitak privrede.

A Senju je bila i te kako potrebna stručno osposobljena, kadrovski ekipirana i tehnički dobro opremljena vatrogasna jedinica, koja će se moći suprotstaviti požarima i uspješno ugasiti i one najveće. Dvije osnovne privredne grane u općini, tekstilna i drvna, nosioci koje su Tvornica trikotaže »Neda«, Drvna industrija »Nehaj« i Šumsko gospodarstvo Senj, u samom su vrhu po požarnim opasnostima. Zatim u Jurjevu je skladište rezane građe i jedan od doradnih pogona DI »Nehaj« Senj iz kojeg izlaze poluproizvodi, a u Krasnom Polju je opet pilana DI »Nehaj« Senj.

Ima li se u vidu i specifičan geografski položaj Senja, koji se nalazi na značajnoj prometnoj raskrsnici, na spoju prometnih krakova za Zagreb, Rijeku i Split, i kojim u punoj turističkoj sezoni prođe dnevno na desetke tisuća najrazličitijih vozila, među ostalima i onih teretnih koja prevoze lakozapaljivu tekućinu, onda sve to nalaže znatno ozbiljniji pristup boljoj organiziranosti, jačanju i tehničkom opremanju vatrogasnih jedinica na ovom području.

OSNOVAN SIZ ZA ZAŠTITU OD POŽARA OPĆINE

Kad se sve to radnim ljudima i građanima dobro objasnilo, kad im se bez mnogo uvijanja reklo kakve sve požarne opasnosti prijete na ovom području i što bi sve trebalo poduzeti da se stanje zaštite od požara na području općine podigne na višu razinu, kako bi se bolje i efikasnije osigurala i zaštitila velika materijalna dobra, onda je bilo malo onih u općini koji nisu dali svoj glas za osnivanje SIZ-a za zaštitu od požara, kojim će se i najbrež doći do željene razine razvijenosti zaštite od požara u ovom kraju.

Kako je SIZ za zaštitu od požara osnovan tek u listopadu godine 1981, to je za prošlu godinu, po stopi izdvajanja 0,20 posto od bruto prihoda radnih organizacija, ubrano oko 1,1 milijun dinara, dok se za ovu godinu očekuje oko 1,5 milijuna dinara. No, već s ovim prvim sredstvima nabavljeno je novo navalno vozilo TAM sa cisternom, kapaciteta 2200 litara, koje, istina još nije dovoljno opremljeno za širu upotrebu, ali i to je u planu da se riješi u slijedećem razdoblju.

Od preostalih raspoloživih sredstava veći dio usmjeren je u obnovljeno vatrogasno društvo u Jurjevu, koje, nakon što je uredilo vatrogasni dom, ima u planu i nabavku vatrogasnog vozila. To DVD, udaljeno 9,5 kilometara od Senja, pokriva veliko područje istoimene vrlo vrijedne mjesne zajednice, a koja se nalazi u blizini druge mjesne zajednice, na području koje ne djeluje ni jedno DVD, pa zato DVD Jurjevo ima višestruku ulogu. Ono praktički »pokriva« čitavo priobalno područje od Jurjeva pa sve do granice s općinom Gospić.

POMOĆ OBNOVLJENOM DVD-u JURJEVO

U Vatrogasnom savezu općine Senj potpuno su pravilno ocijenili da treba pomoći ovom DVD-u u kojem su okupljeni mahom mlad iljudi, vrlo zainteresirani za vatrogastvo, koji su nedavno stekli i prva struč-

na znanja iz vatrozaštite. Naime, u organizaciji VSO Senj organiziran je tečaj za ispitane vatrogasce, koji je uspješno položilo čak 18 od ukupno 24 člana DVD-a Jurjevo. Za jesen se priprema novi tečaj za ispitane vatrogasce, za koji se već prijavilo 30 polaznika, među kojima je 12 iz DVD-a Senj, 11 iz DVD-a Jurjevo, a ostali su iz zainteresiranih OOUR-a senjske općine.

Kad je riječ o DVD-u Jurjevo, onda treba istaći i to da je ono svakako mnogo pridonijelo što je Mjesna zajednica Jurjevo, nakon što je općina Senj izradila Program zaštite od požara, prva od mjesnih zajednica na području općine donijela svoj program zaštite od požara. Vatrogasci su dio svog obnovljenog vatrogasnog doma ustupili područnoj osnovnoj školi za održavanje nastave, jer je seoska školska zgrada već pretijesna, a dali su i prostorije za seosku knjižnicu. Nije onda ni čudno što je ta mjesna zajednica sa oko 800 stanovnika, među kojima je već oko 40 vatrogasaca, dobila i Povelju Savezne konferencije SSRNJ za svoju aktivnost.

Vatrogasni savez općine pomogao je i prije godinu dana obnovljenom IDVD-u OOUR-a Pilana u Krasnom Polju, DI »Nehaj« Senj, da se što prije osposobi za intervencije u slučaju pojave požara. Tako je u suradnji s rukovodstvom OOUR-a organiziran tečaj za ispitane vatrogasce, kojeg je uspješno položilo 11 polaznika, a u planu je da se i drugi radnici osposobe za rukovanje vatrogasnom opremom kako bi brzo reagirali u svojoj radnoj sredini i sami ugasili početni požar.

Osim ovih dobrovoljaca, u DI »Nehaj« i Tvornici trikotaže »Neda« zaposlena su po dva profesionalna vatrogasca, kojima je zadatak da čuvaju imovinu i preventivno djeluju u svojoj sredini, te jedan čuvar-vatrogasac u Pilani u Krasnom Polju, koji uz to još i kontrolira ispravnost hidranata i vatrogasnih aparata. Inače, svi su oni u svom slobodnom vremenu dobrovoljni vatrogasci u svojim radnim i životnim sredinama.

JACANJE KADROVSKE OSNOVE

Svaka od tih radnih organizacija ima i svoju jedinicu Civilne zaštite, u sklopu koje djeluje vatrogasni vod, koji u vrijeme održavanja akcije »Ništa nas ne smije iznenaditi« sudjeluje zajedno s ostalim vatrogascima u gradu u izvođenju javnih i pokaznih vježbi, a ima i zadatak da pomaže u izvođenju praktičnih vježbi rukovanja vatrogasnim aparatima prilikom obuke radnih ljudi i građana.

Nakon što je učinjen prvi značajniji korak u poboljšanju organizacije, kadrovskom osposobljavanju i tehničkom opremanju vatrogasnih jedinica ne samo u gradu nego i izvan njega, sada je u planu da se i jubilarac, DVD Senj, bolje osposobi za zadatke koji se pred njega postavljaju. A da bi mogao što bolje funkcionirati, potrebno ga je prije svega kadrovski ojačati. Ocjenjuje se da su DVD-u Senj za prvu priliku prijeko potrebna barem dva profesionalna vatrogasca, kojima će biti prvenstvena briga da dežuraju u tijeku dana i da održavaju vozila, te jedan, kojem bi bio isključivi zadatak da vodi servis za punjenje i pregled vatrogasnih aparata na području općine.

Valja imati na umu da su dobrovoljna vatrogasna društva u Senju i Jurjevu jedina na potezu od Zadra do Novog Vinodolskog dugom oko 170 km, pa se pred njih postavljaju i mnogo širi zadaci od ovih što proizlaze iz općinskog programa zaštite od požara. To nalaže i mnogo veću društvenu brigu prema tim organizacijama koje će to uspješnije obaviti svoj zadatak koliko im se osiguraju normalni uvjeti za rad.

Protjeklo je razdoblje pokazalo da su Senjani oduvijek bili uz svoje vatrogasce, a da su i sada spremni da im pomognu, najbolje se vidjelo prilikom akcije za osnivanje SIZ-a za zaštitu od požara. Prihvaćanje udruženog rada da dio dohotka izdvaja za dalje razvijanje i unapređivanje zaštite od požara najpouzdaniji je znak da je radnom čovjeku i stanovniku ove općine i te kako stalo do ovakve vrste zaštite. To je velik korak naprijed u odnosu na ranije razdoblje. Osnivanjem SIZ-a osigurana su materijalna sredstva, a to je čvrsta osnova i za kadrovsko jačanje, za djelomičnu profesionalizaciju vatrogastva, za obuku ljudstva i nabavku vatrogasne opreme.

Članovi DVD Senj 1962.

RAZUMIJEVANJE UDRUŽENOG RADA

Udruženi rad i društveno-politička zajednica pokazali su zaista izvanredno veliko razumijevanje za problematiku zaštite od požara u Senju. Čak bi se moglo ustvrditi da je, realno gledajući, uloženo znatno više napora i sredstava u unapređenje zaštite od požara nego što se to objektivno moglo očekivati s obzirom na nedovoljnu razvijenost privrede u općini. No, to je tek početak jednog sustavnog rada, koji će tek u budućnosti dati prave rezultate.

Osnivanje SIZ-a za zaštitu od požara dalo je velik podstrek i ljudima koji rade u vatrogastvu. To im je dalo do znanja da nisu sami, da ne moraju više, kao prije, slati molbe radnim organizacijama i ustanovama da im odobre novac za nabavku vatrogasne opreme. Jer, ako ljudi nemaju ni onu osnovnu vatrogasnu opremu kojom bi trebali intervenirati u slučaju pojave požara, ako nemaju novca niti za kupnju goriva kojim bi pokrenuli vozilo s opremom i ljudstvom da gasi požar, kao što se to dogodilo u nekoliko navrata, onda oni pomalo gube volju za rad i pitaju se čemu troše svoje slobodno vrijeme ako to nikoga drugoga u gradu ne zanima.

Takva su razmišljanja, srećom, već za njima, senjska situacija na protupožarnoj fronti znatno se poboljšala i sada se tu više razmišlja o tome što bi valjalo još učiniti da se zaštita od požara podigne na još višu razinu nego o tome kako je bilo nekada i zašto nije bilo bolje. To je sada ostavljeno povijesti, a razmišljanja senjskih vatrogasaca usmjerena su sve više prema budućnosti. A potreba i planova za bolje sutra je ovdje na pretek.

PROBLEMI KOJI MUČE SENJSKO VATROGASTVO

Kad se danas sagledava što tišti senjsko vatrogastvo, s kojim se problemima suočavaju ljudi koji rade u toj vrlo značajnoj društvenoj djelatnosti i u kom bi pravcu trebalo usmjeriti dalje akcije da se i stanje u toj oblasti društvene samozaštite podigne na još višu razinu, onda se u prvi plan nameće nekoliko problema, o kojima je bilo mnogo riječi na nedavno održanoj tematskoj konferenciji OK SSRNH Senj, posvećenoj problematici zaštite od požara na ovom području, i to ne samo u uvodnom izlaganju nego i u kasnijoj raspravi, a ta su pitanja zauzela istaknuto mjesto i u donesenim zaključcima s te konferencije.

Već i sama činjenica da je OK SSRNH Senj jednu od svojih tematskih konferencija posvetila problematici zaštite od požara, dovoljno ilustrira tu promijenjenu društvenu klimu u Senju koja je i dovela do osnivanja SIZ-a zaštite od požara i do svih kasnijih akcija kojima je bio cilj da se poboljša materijalna i kadrovska osnova vatrogasne organizacije u Senju.

NEDOSTAJU KADROVI

Dobrovoljno vatrogasno društvo Senj, koje ove godine slavi 50-godišnjicu postojanja i rada, ne može se pohvaliti osobitom masovnošću svojih redova. Svojedobno je bilo i dvostruko brojnije, a danas je aktivnih 27 ispitanih vatrogasaca, što je svakako nedovoljno s obzirom na povećane zadatke koji stoje pred ovim društvom.

Prema nekim procjenama, na svakih stotinu stanovnika trebao bi biti najmanje jedan ispitani vatrogasac, a to znači da bi u Senju, koji broji oko 6000 stanovnika, trebalo djelovati najmanje 60 ispitanih vatrogasaca. Također se pretpostavlja da bi DVD trebalo imati i svoj podmladak i to najmanje polovicu od ukupnog broja ispitanih i organiziranih vatrogasaca, a to znači da bi u Senju trebalo biti oko 30 pionira i mlađih omladinaca, organiziranih u DVD-u, obučeni za lakše intervencije i spremni da danas-sutra preuzmu ulogu od svojih starijih drugova.

Dakle, Senj bi, prema svemu sudeći, trebao imati oko stotinu obučeni i organiziranih vatrogasaca, a ima ih samo 27. Vjerojatno bi bilo malo koristiti od toga da se sada istražuje zašto ih je ostalo toliko malo, kad ih je svojedobno bilo i dvostruko više. Očito je korisnije okrenuti se naprijed i ispitati mogućnosti omasovljenja članstva, dovođenjem »svjež« krevi iz redova pionira i omladine, koji bi tu stekli ona osnovna znanja iz zaštite od požara, s vremenom zavoljeli vatrogastvo, pa kasnije i ostali u DVD-u.

SLABA OPREMLJENOST

Drugi velik problem koji muči senjsko vatrogastvo jest slaba opremljenost i ovih vatrogasaca koji sada djeluju u DVD-u, a posebno nedostatak opreme kojom bi se zadovoljio budući povećani broj vatrogasaca. Unatoč na prvi pogled velikim sredstvima što ih udruženi rad senjske općine od prošle godine izdvaja za zaštitu od požara, senjski vatrogasci još nisu u mogućnosti da nabave ni onu najnužniju vatrogasnu opremu.

Prošle je godine, uz veliko zalaganje i pomoć Izvršnog vijeća Skupštine općine Senj i udruženog rada, nabavljeno jedno vatrogasno navalno vozilo, kapaciteta 2200 litara vode, ali ono je nekompletno i može poslužiti samo za osnovnu namjenu dovlačenja vode na mjesto požara. Vatrogasci Senja raspolažu još jednim starim i dotrajalim navalnim vozilom, kapaciteta 1500 litara vode, koje je staro oko 25 godina, te jednim malim pomoćnim vozilom za prijevoz jednog vatrogasnog odjeljenja, i to im je praktički sva navalna oprema.

Možda bi to i bilo dovoljno kada bi sva ta vozila bila opremljena pomoćnim uređajima i sredstvima, ali nabavka takvih sredstava stoji gotovo toliko koliko i sva tri vozila zajedno, a DVD Senja još nema toliko sredstava da ih potpuno opremi.

VATROGASNI DOM PRETIJESAN

Treći veliki problem senjskog vatrogastva leži u skučenosti i dotrajalosti postojećeg vatrogasnog doma. Potrebno je neophodno obaviti određene radove na rekonstrukciji doma, jer ni prostor, ni materijal kojim

Primaoci Spomen-plakete počasnog člana s aktivnim vatrogascima 16. listopada 1964.

je dom građen ne odgovara sadašnjim potrebama. Također je neophodno sagraditi određeni aneks u koji bi se smjestio dio vatrogasnih vozila i rezervni aparati. Osjeća se i potreba za prostorom za smještaj uređaja i radionice za kontrolu, popravak i punjenje vatrogasnih uređaja udruženog rada.

Sve što je do sada urađeno na tom planu, samo je kap u moru potreba. Obavljeni su tek minimalni radovi na održavanju zgrade. Poslije punih 15 godina prvi je put obojana vanjska stolarija, a poslije više od pet godina oličen je hodnik i prilazne prostorije doma, tek toliko da bi se vatrogasci osjećali ljepše i ugodnije u svojim prostorijama i da bi DVD Senj dočekalo proslavu svog jubileja, kada će biti i mnogo gostiju iz susjednih društava, u ipak koliko-toliko uređenom domu. Međutim, za uređenje cijelog doma, što bi bilo nužno potrebno, DVD nema raspoloživih sredstava.

POTREBA ZA PROFESIONALIZACIJOM

Kao četvrti problem nameće se potreba za profesionalizacijom određenog broja vatrogasaca. Zahvaljujući razumijevanju, podršci i pomoći udruženog rada, koji što izravno, što preko SIZ-a za zaštitu od požara, izdvaja značajna sredstva za unapređenje ove djelatnosti, DVD Senj ima sve više opreme, ali, na žalost, nema ni jednog profesionalnog vatrogasca kojem bi povjerilo da i održava tu opremu.

Prema dosadašnjim razmišljanjima u vatrogasnim redovima nameće se potreba barem za jednim vatrogascem-vozačem motornih vozila i mehaničarom, koji bi brinuo o tri vozila i nekoliko crpki i vatrogasnih uređaja, te za jednim profesionalnim vatrogascem, koji bi pregledavao i popravljao vatrogasne uređaje, održavao obuku stanovništva, te obavljao stalan nadzor podrumskih i tavanskih prostorija. U perspektivi je da se u senjskom vatrogastvu do godine 1985. zaposli najmanje jedan tehničar za pregledavanje i popravak vatrogasnih aparata i tri profesionalna vatrogasca kako bi se moglo organizirati neprekidno dežurstvo u vatrogasnom domu.

PROŠIRENJE DRUŠTVENOG SADRŽAJA

Kao jedan od problema nameće se i potreba proširenja društvenog sadržaja rada vatrogasaca. Dobrovoljna vatrogasna društva, kao što je poznato, u velikom broju sredina predstavljaju okosnicu društvenog, kulturnog i sportskog života. Međutim, u Senju to nije slučaj, premda su svojedobno i senjski vatrogasci u tom pogledu davali značajan doprinos gradu. Osjeća se potreba da se i u tom pogledu učini korak naprijed.

Naime, sadašnja društvena djelatnost senjskih vatrogasaca, koja se sastoji uglavnom u redovitom okupljanju na rutinskim vježbama, zatim u okupljanju u skućenim prostorijama vatrogasnog doma, a u posljed-

nje doba i u okupljanju u kuglačkom klubu »Vatrogasac«, što se opet iscrpljuje u pripremama i redovitim dolaznjem na treninge, dva puta tjedno, kako bi i vatrogasci sudjelovali na općinskom momčadskom natjecanju kuglačkih klubova, nikako ne može zadovoljiti sve izraženije potrebe mladih za društvenim životom, a upravo se od mladih očekuje da popune vatrogasne redove i da naslijede sadašnje starije vatrogasce. Zato bi bilo potrebno pronaći i druge sadržaje društvenog rada kako bi se privukao što veći broj mladih, ali to opet zahtijeva i odgovarajući prostor kao i veća materijalna sredstva, kojih vatrogasci nemaju.

STRUČNO USAVRŠAVANJE VATROGASACA

Poseban je problem i stručno usavršavanje vatrogasaca. Senjski vatrogasci danas imaju jedino mogućnost da stječu teoretska znanja na tečajevima za tzv. ispitane vatrogasce, a to je ipak samo prva stepenica u obučavanju vatrogasnog kadra. Na žalost, ne postoje uvjeti da se senjski vatrogasci uključe i na tečajeve na kojima bi stekli činove podoficira i oficira, u prvom redu zato što niti na razini Zajednice općina Rijeka ne postoje potrebe za takvim tečajevima, kako se često ističe, ali mnogo je realnije objašnjenje da je Senjanima gotovo nemoguće odvojiti nekolicinu ljudi iz udruženog rada koji bi bili jedan ili više mjeseci na obuci.

Problem je senjskog vatrogastva i u tome što među aktivnim članovima DVD-a Senj postoji velik broj onih koji zbog prirode posla i radnih zadataka (profesionalni vozači, zaposlenje u drugom mjestu itd.) borave prtežno izvan Senja, pa se često, prilikom intervencije u slučaju pojave požara, na njih ne može ni računati. To stvara dosta problema operativnom rukovodstvu vatrogasne jedinice, pa su poduzeti koraci da se i to, ako već ne potpuno riješi, a ono barem ublaži i već su postignuti početni rezultati, ali moglo bi se i moralo učiniti mnogo više.

Zaključci ovog vrlo zanimljivog i korisnog skupa mogli bi se svesti u nekoliko osnovnih poanti: da se vatrogastvo Senja omasovi i pomladi uz suradnju i pomoć osnovnih škola, omladinske organizacije i udruženog rada; da se vatrogasna društva u općini tehnički opreme kako bi se mogla uspješno suprotstaviti požarima većih razmjera; da se vatrogasni dom u Senju osposobi za djelotvorno obavljanje svoje funkcije; da se stalno školuje potreban vatrogasni kadar i da se počne s profesionalizacijom određenog broja vatrogasnih kadrova.

MNOGO SE OČEKUJE OD PLANA ZAŠTITE OD POŽARA

Velik korak naprijed u daljem unapređenju zaštite po požara na području općine Senj učinjen je izradom općinskog Plana zaštite od požara, koji je, istina, dovršen četiri godine nakon što je donesen Zakon o zaštiti od požara, koji, uz ostalo, regulira i tu problematiku, ali ipak na vrijeme da bi se uspio obaviti veliki posao koji sada predstoji u radnim organizacijama i mjesnim zajednicama.

Povelja uz Orden zasluge za narod sa srebrnom zvijezdom dodijeljeni 1970.

Doduše, općinski Plan zaštite od požara prilično je manjkav jer mu nedostaje skica hidrantske mreže u Senju i Jurjevu, zatim skica prolaznosti putova u tim mjesnim zajednicama, te plan svih izvora vode na području općine. Plan je također trebao sadržavati shemu šumskog područja po zonama ugroženosti šuma, ali to je naknadno dobiveno od Šumskog gospodarstva Senj.

Ipak, najveća je vrijednost tog Plana što je donio pregled radnih organizacija na području općina koje moraju izraditi pravilnike o zaštiti od požara i OOUR-a koji moraju imati organiziranu posebnu zaštitu od požara, kao i sve one protupožarne mjere koje se moraju provoditi u pojedinim radnim i životnim sredinama.

NORMATIVNO RJESAVANJE ZAŠTITE OD POŽARA

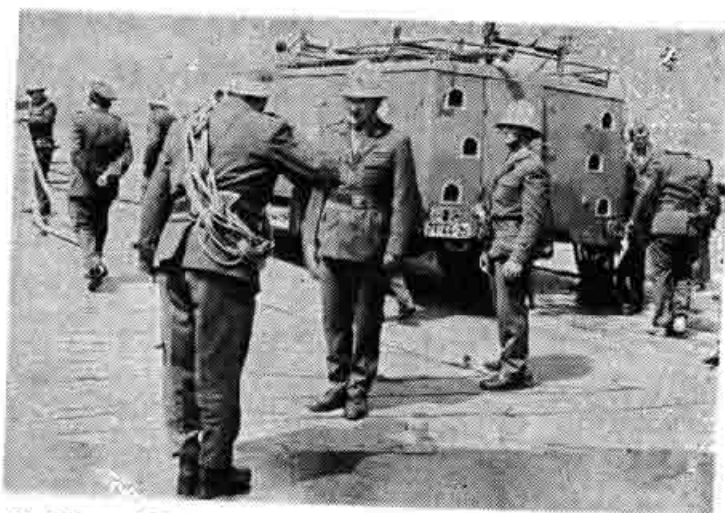
Sada je na radnim organizacijama i mjesnim zajednicama da i one normativno riješe problematiku zaštite od požara. Radnim organizacijama određen je rok do kojeg moraju donijeti pravilnike o zaštiti od požara i na temelju njih operativne pravilnike koji se mogu podešavati prema situaciji i raspoloživom ljudstvu. Da bi što bolje obavile taj posao, radne organizacije dobile su i ogledni primjerak kako bi trebao izgledati taj pravilnik i što bi sve trebalo sadržavati, a stavljena im je na raspolaganje i stručna literatura koja je potrebna za tu svrhu.

I rezultati su se ubrzo pokazali. Općinskom inspektoratu zaštite od požara Petru Vukadinoviću, koji je ujedno i predsjednik Vatrogasnog saveza općine Senj, pa je, premda je u vatrogastvu tek dvije godine, već duboko ušao u vatrogasnu problematiku, stigli su pravilnici onih radnih organizacija gdje postoje i najveće opasnosti od izbijanja požara. Tako je, među ostalima, dobio operativne planove šumarija Senj, Jablanac i Krasno Polje s imenima ljudi koji obavljaju dežurnu, opažačku i patrolnu službu, zatim skice šumskih područja sa zonama ugroženosti od požara (prema njihovim procjenama). Također su i DI »Nehaj« i Tvornica trikotaže »Neda« poslali operativne planove gašenja požara i evakuacije ljudstva u slučaju izbijanja požara. Postojali su i ranije takvi planovi, ali, na žalost, nisu se mijenjali prema situacijama i raspoloživom ljudstvu, pa su kao takvi zastarjeli i neupotrebljivi.

VEĆA PAZnja PREVENTIVI

Mora se pogledati istini u oči da se godinama na tom planu nije radilo kako treba, pa je mnogo toga prolazilo mimo kontrole i uviđaja stručnih organa. Teoretski je to još donekle štimalo, ali praktično se nije gotovo ništa radilo da se i preventiva u radnim kolektivima podigne na višu razinu, a ozbiljnije se na tome počelo raditi tek od prije šest mjeseci. Ranije se u Senju na mnogim mjestima moglo čuti dosta uvriježeno mišljenje: imamo DVD i to je njegov posao, pa je, uz ostalo, i to utjecalo da su se ljudi u proteklom razdoblju prilično pasivizirali u odnosu na preventivne akcije koje su se provodile u njihovim sredinama.

Sada je, međutim, i pri SIZ-u za komunalno-stambenu djelatnost osnovana Komisija za pregled zgrada u društvenom i privatnom sektoru, kojoj je zadatak da »snimi« sadašnje stanje zaštite od požara, dade procjenu opasnosti od požara i odredi protupožarne mjere koje treba poduzeti u tim zgradama. Komisija već radi »punom parom«. Do sada je pregledala određeni broj stambenih objekata kojima gospodari SIZ za stambeno-komunalnu djelatnost i došla do poražavajućih podataka. Istina, to su prilično stari stambeni objekti, od kojih su neki stari i blizu 500 godina, ali ima i novijih zgrada i u dobrom stanju, koje bi se uz minimalna ulaganja mogle i do 90 posto zaštititi od izbijanja požara, primijetio je Vukadinović.

Sl. 176 — »NNNI 76« — vatrogasci u akciji na senjskoj rivi

Senjsko vatrogastvo, koje je godinama stagniralo i zadovoljavalo se mrvicama što su ostajale na općinskoj »trpezi«, sada je napokon dočekalo vedrije dane i svjetliju perspektivu daljeg razvitka. I nitko više u Senju, kome vatrogastvo leži na srcu, ne može reći da nije krenulo na bolje. Čak i oni najveći pesimisti, koji su senjskom vatrogastvu prognozirali crne dane, sada moraju priznati da se situacija potpuno izmijenila.

Pa ipak, još nije vrijeme za samozadovoljstvo, jer je ostalo još dosta toga da se uradi. Željka Prpića, strojara u »Nedi«, koji je u vatrogastvu već 14 godina, a otprije godinu na dužnosti komandira DVD-a Senj, najviše brine nezadovoljavajuća kvalifikacijska struktura senjskih vatrogasaca, a jednako tako i nezadovoljavajuća opremljenost za veće intervencije u slučaju požara ili drugih nezgoda.

POMLADITI VATROGASNE REDOVE

Po njegovu mišljenju, DVD Senj u svako doba može računati s najmanje dva odjeljenja ljudi, koji rade s velikim žarom i dobrom voljom, uvijek spremni da se odazovu na poziv za intervenciju u slučaju požara. Međutim, nije u vatrogastvu samo cilj da se gase požari, organiziraju vježbe i odlazi na natjecanja i manifestacije. Trebalo bi malo proširiti sadržaje rada, uvesti čak i zabavni dio koji bi privukao mlade, zatim bi trebalo i društvo pomladiti.

Danas na DVD-u djeluje 27 aktivnih vatrogasaca, ali među njima je nekolicina i takvih koji su u dobi od 45 do 50 godina, pa i više, koji nisu više u stanju da se penju po ljestvama kao oni mlađi vatrogasci. Zato bi i ovom DVD-u trebalo što prije ubrizgati »svježe krvi« iz redova mladih, koji bi naslijedili starije vatrogasce.

Nadalje, Prpić primjećuje, osim što je nužno poboljšati kadrovsku strukturu DVD-a, neophodno je da se ono i tehnički bolje opremi svim potrebnim aparatima i sredstvima za gašenje požara. Nedopustivo je da jedno DVD, i poslije 50 godina postojanja i rada, ostane samo na gašenju požara vodom. Vatrogasna je tehnika u međuvremenu toliko napredovala da se uspješno suprostavlja i požarima lakozapaljivih tekućina.

KOMPLETIRATI NAVALNO VOZILO

Senjanima se sada, nakon što su nabavili novo navalno vozilo kapaciteta 2200 litara vode, pruža lijepa

prilika da krenu i korak dalje. Na ovo vozilo treba ugraditi mješalicu za stvaranje pjene kojom bi se mogao ugaziti i požar lakozapaljivih tekućina. Također bi mu trebalo ugraditi aparate i pile za rezanje željeza i limova, za što i postoji predviđeni prostor na vozalu, kako bi se moglo intervenirati u slučaju prometnih nezgoda. Jer, bilo kakva da se nezgoda dogodi u gradu ili bližoj okolici, požar poplava ili potres, najprije zovu vatrogasce da interveniraju. Široka je lepeza zadataka i obveza i veliko polje djelovanja ovog dobrovoljnog vatrogasnog društva, ali, na žalost, za sve nije ni opremljeno.

DVD-u Senj, uz ostalo, nedostaju i azbestna odijela u kojima bi vatrogasci mogli mnogo efikasnije intervenirati. Također se osjeća potreba i za vatrogasnim ljestvama. Jer, i u Senju je sve više visokih zgrada iz kojih je vrlo teško izbaviti ljude u slučaju pojave požara bez upotrebe odgovarajućih ljestava.

Međutim, sve to, naravno, stoji mnogo novca, kojeg u Senju još nema. Senjani su tek krenuli u ozbiljnije rješavanje vatrogasne problematike i odmah su se suočili s nizom nedostataka i potreba. Zato u tome treba biti i dosta strpljiv. Svi su u gradu, pa i vatrogasci, svjesni da se sve to ne može nabaviti preko noći. Ali, ako se tome priđe planski, ako se načini plan i program potreba i počnu prikupljati potrebna sredstva, onda je moguće nadati se da će se i ti problemi postupno riješiti.

PRODOR U OSNOVNE ŠKOLE

Eto, u pogledu pomlađivanja DVD-a već se krenulo korak naprijed. O toj zanimljivoj temi bilo je najprije riječi na Upravnom odboru DVD-a, gdje je načinjen program aktivnosti, pa je odmah pokrenuta akcija kako bi se već na jesen počelo raditi s pionirskim odjeljenjem. U Senju su dobro ocijenili da treba najprije krenuti u osnovnu školu i tamo raditi s djecom kako bi ona već od malih nogu počela stjecati vatrogasnu kulturu.

Ove su godine učenici osnovne škole »Silvije Strahimir Kranjčević« u Senju, u organizaciji Vatrogasnog saveza općine, prvi put pisali i školske sastave i crtali na temu zaštita od požara, a oni najbolji su i nagrađeni. U tu akciju uključile su se i područne škole. Djeca su s velikim zanimanjem prišla toj temi i potpuno se uživjela u zaštitu od požara, a najbolji takav rad pod nazivom »Požar« Valentine Vukoje, učenice sedmog razreda, objavljujemo i na ovom mjestu, jer

pokazuje koliko su i djeca zahvalna za suradnju u protupožarnoj zaštiti:

»Proljeće je vrijeme za vikend. Tada mnoge obitelji odlaze na vikend u šumu. Možda je baš to bio uzrok nedavnog požara koji je zahvatio našu šumu. Nekadašnje visoke jele i borovi sada su komad ugljena koji mrtvo leži na zemlji kao da govori: 'Vidite što ste učinili svojom nepažnjom, pazite šumu!'

To je tako dirljivo da bih najradije zaplakala. Trava spaljena, crna, siva, a nekada tako divno zelena krasila je ovu šumu. Veliko zgarište, samo dim i pepeo. Ovaj požar uništio je kuće mnogim stanovnicima šume. Neki su čak zauvijek ostali u tom zgarištu. Crna, siva, zadimljena, očajna šuma, a nekad tako svježa, zelena, sunčana, divna šuma. Veliki kontrast, a nastao je za tako malo vremena.

Do jučer šuma u koju je svatko volio zaći, šuma koja čuva stoljetne tajne, da nestane na tako brz način, surovo, veoma surovo. Uništena je velika količina šume, koja bi bila od velike koristi. A tko je najveći krivac za to? Odgovor je jednostavan. Najveći i jedini krivac su ljudi, koji svojom nepažnjom uništavaju stoljetni život te divne šume.«

U školi su izvanredno dobro primili inicijativu Vatrogasnog saveza općine Senj da se s propagandom protupožarne zaštite krene najprije od djece. Vatrogasci su dobili i obećanje predstavnika škole da će se i sami zauzeti u toj akciji i da će pomoći prilikom osnivanja jedne pionirske i jedne omladinske vatrogasne jedinice.

TEČAJEVI, PREDAVANJA I POKAZNE VJEŽBE

Također se krenulo i među ostale građane. U suradnji s mjesnom zajednicom organizirana je i obuka stanovništva. U prvoj grupi tečaja protupožarne zaštite prošlo je oko 150 građana, među kojima su bile uglavnom kućanice, za koje je i te kako dobro da znaju kakve sve opasnosti od požara prijete u kućanstvu i da se znaju snaći u slučaju izbijanja požara i tom prilikom upotrijebiti vatrogasni aparat. Na jesen će biti organiziran još jedan takav tečaj, koji će pohađati također oko 150 građana.

Osim toga u radnim se organizacijama, u suradnji sa Civilnom zaštitom, održavaju predavanja i tečajevi iz protupožarne zaštite, te izvode pokazne vježbe, a sve sa svrhom da se što veći broj ljudi upozna s osnovnim elementima vatrogastva, da znaju rukovati vatrogasnim aparatima kako bi i sami ugasili početni požar u svo-

joj radnoj i životnoj sredini prije nego što se on proširi.

Još da je osigurati barem jednog profesionalnog vatrogasca, koji bi se bavio samo obukom stanovništva, održavanjem tečajeva i brinuo o opremi, sve bi to još i bolje išlo. No, najbitnije je da je krenulo nabolje. Za inspektora zaštite od požara Petra Vukadinovića velika je stvar što se krenulo među ljude, što i oni sada, a ne samo vatrogasci, sve više razmišljaju o opasnostima od požara, uočavaju ih i sami uklanjaju. Protupožarna problematika postaje vlasništvo sve većeg broja ljudi, a to je i ono najbitnije što se željelo postići prilikom pokretanja ove akcije. Podruštvljavanje zaštite od požara počinje tako i u Senju davati prve rezultate.

VELIKA PRIVRŽENOST SENJANA VATROGASCIMA

Stanovnici Senja oduvijek su bili privrženi svome dobrovoljnom vatrogasnom društvu. Oni su to do sada već u bezbrojnim prilikama dokazali. Kad je vatrogascima bilo najteže, kad nisu imali pomoći niotkuda, kada su živjeli gotovo isključivo od dobrovoljnih priloga onih koji su cijenili njihov doprinos većoj sigurnosti i zaštiti privatne i društvene imovine, uvijek su se mogli osloniti na te svoje simpatizere, kojih ni sada nije ništa manji broj.

Senjani tu svoju veliku privrženost vatrogastvu pokazuje na različite načine. Malo se koje dobrovoljno vatrogasno društvo u zemlji može pohvaliti da ima toliki broj podupirajućih članova kao senjsko DVD. Čak 530 Senjana učlanjeno je u DVD, pokazujući time spremnost da ne samo moralno nego i materijalno pomognu vatrogascima kako bi što uspješnije ispunili svoj veliki društveni zadatak.

Premda na takav način sakupljena novčana sredstva više ne igraju toliku ulogu kao prije, kada su to bila gotovo jedina sredstva kojima su vatrogasci mogli raspolagati, ipak to veliko podupirajuće članstvo mnogo znači senjskim vatrogascima u njihovim daljnim naporima da unaprijede protupožarnu zaštitu na ovom području. Jer, to je ne samo ogromna skupina simpatizera nego i značajan dio stanovništva koji razumije i shvaća probleme vatrogastva.

SVAKI DESETI STANOVNIK UZ VATROGASCE

Doda li se podupirajućim članovima i broj aktivnih vatrogasaca, te oni koji na ovaj ili onaj način aktivno djeluju u vatrogastvu, onda se može reći da je najmanje deset posto stanovništva Senja čvrsto vezano uz ovu djelatnost, a to je snaga koja u najpresudnijim trenucima ima i te kako veliko značenje. To se pokazalo ne samo u prošlosti, nego se potvrđuje i sada.

Zar bi rasprava u radnim organizacijama u senjskoj općini, a zatim i potpisivanje Samoupravnog sporazuma o osnivanju SIZ-a za zaštitu od požara općine tako »glatko«¹ prošlo da ljudi nisu dovoljno upoznati s opasnostima koje prijete od požara ne samo na radnom mjestu nego i kod kuće, da nisu svjesni uloge i značenja razvijanja protupožarne zaštite u jednoj općini i da nisu bili spremni i financijski pomoći razviti tak te djelatnosti?

Teško da bi se ikakvom propagandom moglo postići tako masovno izjašnjavanje u korist vatrogastva, da u svijesti radnih ljudi i građana nije već bila duboko usađena sklonost i poštovanje prema dosadašnjem doprinosu vatrogasaca u očuvanju društvene i privatne imovine. A to se ne postiže preko noći. Vatrogasci su se proteklih desetljeća zaista afirmirali u ovom gradu, prije svega marljivim radom i samoprijetorom, rijetko viđenim entuzijazmom, spremnošću da u bilo koje doba priteknu u pomoć ugroženome, a još više svojim zdravim i humanim odnosom prema ovoj društvenoj zajednici, kojoj je potrebno sve više takvih ljudi.

I zaslužili su ti veliki ljudski pregaoci, kojima se društvo nikada nije dovoljno odužilo za njihov neizmjeran doprinos većem ljudskom blagostanju, da i njima dođu vedriji dani, da ne moraju poput pastorčadi obilaziti od jedne do druge radne organizacije i strepiti hoće li im netko udijeliti koji dinar, hoće li sutra imati novca da benzinom napune rezervoare vatrogasnih vozila, hoće li moći krenuti vatrogasnom opremom u intervenciju da pogase požar. Sada je sve to sistematski regulirano.

POMOĆ GRAĐANA U INTERVENCIJAMA

Drugi vid te privrženosti Senjana vatrogascima očituje se onda kada je to najpotrebnije — prilikom samih intervencija u slučaju požara. Komandir DVD-a

REPUBLIČKA KONFERENCIJA
SOCIJALISTIČKOG SAVEZA RADNOG NARODA
HRVATSKE

dodjeljuje

POVELJU

**DOBROVOLJNOM VATROGASNOM DRUŠTVU
„SENJ“**

za uspješno ostvarivanje društvene uloge
Socijalističkog saveza i razvijanje socijalističkog
samoupravljanja.

11. 22.07.80. 10. 10.00. 1980.

Imprisa Gorki

U. L. Prpić

Povelja Republičke konferencije SSRNH, dodijeljena 1980.

Senj Željko Prpić tvrdi da vatrogasci ni u jednoj neprilici nisu bili ostavljeni na cjedilu. Kad god je zaprijetio požar većih razmjera, Senjani su bili tu da pomognu, da se stave na raspolaganje, da krenu zajedno s vatrogascima na gašenje požara, da budu pri ruci ako zatreba.

Zna se da se na znak vatrogasne sirene u slučaju požara najprije u vatrogasnom domu okupe dobrovolj-

ni vatrogasci, koji znaju što im je činiti, ali gotovo redovito tu se okupi : 15 do 20 građana, kojima nije dužnost da ustaju na znak sirene, ali neki unutrašnji poriv tjera ih da se pridruže toj četi dobrovoljaca, da im budu ne samo moralna nego i stvarna podrška i pomoć u njihovu duboko humanom poslu.

Iako se u gašenju požara ne preporučuje baš velika masovnost ljudstva, a osobito ako ovi dobronamjernici nisu obučeni kako se treba ponašati na zgarištu, (jer se može vrlo lako stvoriti i nepotrebna gužva, koja onda otežava posao i onim pravim vatrogascima kojima je to ipak prvenstveni zadatak), ipak u nekim prilikama ta je masovnost i te kako dobro došla.

Jedan od takvih slučajeva dogodio se ne tako davno. U samom središtu grada, usred zime, izbio je velik požar u stambenoj zgradi u kojoj je vatrena stihija zaprijetila ne samo uništenjem imovine nego je ugrozila i ljudske živote. Deset senjskih obitelji našlo se u nezavidnoj situaciji i tko zna kako bi to prošlo da i ovaj put ljudska solidarnost nije došla do pudog izražaja.

SPASENA IMOVINA I LJUDSKI ŽIVOTI

Naravno da su senjski vatrogasci tu podnijeli najveći teret cijele akcije gašenja požara, koja je trajala gotovo 24 sata. Kako je to stari dio grada, u kojem su kuće jedna do druge, prijetilo je da se požar proširi i na druge stambene zgrade. Na vatrogascima je, dakle, bilo da ulože sve svoje znanje, sposobnost, brzinu, spretnost i umijeće što su ga stekli proteklih godina, ne bi li što prije obuzdali vatrenu stihiju i lokalizirali požar.

Istodobno, slaba bi bila korist od toga posla da im u gašenju požara i spašavanja ljudskih života iz vatrom zahvaćene zgrade nisu pomogli ostali građani. Dignut je na noge cijeli OOUR Metalne opreme u Senju i svi su pohrlili u pomoć vatrogascima kako bi se spatile ugrožene obitelji i njihova imovina. Stupile su u akciju i jedinice Civilne zaštite. Praktično je cijeli grad bio na nogama.

Gotovo da i nije bilo čovjeka u Senju koji nije bio spreman da se angažira u gašenju požara i spašavanju ljudi i imovine. Ljudi su i po cijenu vlastitog života ulazili u vatrom zahvaćenu zgradu samo da što prije izvuku ljude i imovinu iz požara, pokazujući pri tome nadljudske napore. Nitko nije žalio sebe. Svi su samo mislili kako da pomognu drugima.

Ta ljudskost je, eto, došla do punog izražaja u najodsudnijim trenucima. I postignut je veliki uspjeh. Spašena je gotovo kompletna imovina ljudi, ljudi su smješteni na sigurnom, svih je deset obitelji zbrinuto, osiguran im je privremeni smještaj, a i požar je lokaliziran. Zaposleni Senjani pokazali su i drugi vid solidarnosti: odrekli su se jednodnevne zarade u korist posttradalih od požara.

»ROĐENA« TRI NOVA VATROGASCA

Upravo u gašenju tog požara i spašavanju ugroženih ljudi došla je do punog izražaja visoka koordinacija u djelovanju ne samo vatrogasne jedinice nego i jedinica civilne zaštite i ostalih građana. Sve je izvanredno dobro funkcioniralo. Iako je bila ciča zima, takva se rijetko pamti u ovom kraju, da se čak i voda ledila nakon izlaska iz mlaznica, to nije omelo ove hrabre i odvažne ljude da obave do kraja ovaj humani zadatak. Ljudi su se pokazali ovaj put zaista jačima i od vremena i od požara.

I, kao što to obično biva, svaka nezgoda »rodi« i poneku korisnu stvar: neposredno poslije ovog dosad najvećeg požara na jednom stambenom objektu u Senju, DVD je dobilo tri nova mlada vatrogasca, koji su i sami, sudjelujući samoinicijativno u gašenju požara, najbolje osjetili što znači ljudska solidarnost kad se pojavi u pravom trenutku, pa su sami izrazili želju da postanu članovi ove humane organizacije. A u DVD-u su i te kako dobro došli oni koji se žele svrstati pod zastavu humanizma.

MASOVAN ODAZIV LJUDI

Izdvojili smo primjer ovog požara, jer je najveći i najsvježiji, ali i u mnogim drugim slučajevima Senjani su zaista pokazali da se na njih može računati u svakoj nezgodi. U slučaju pojave požara ljudi uvijek izražavaju spremnost da pomognu. Odaziv na gašenje požara, kažu oni koji su stalno vezani uz tu problematiku, nikada nije dolazio u pitanje.

Osobito je to dolazilo do izražaja prilikom gašenja šumskih požara, kada je masovan odaziv ljudi i te kako potreban kako bi se spriječilo širenje požara. Na gašenje požara hitali su uz vatrogasce i ostali stanovnici Senja, pa i turisti. Prilikom većih požara ostvarena je i zapažena suradnja s nekim radnim organizacijama. Tako, ako zaprijeti požar većih razmjera na nekom šumskom kompleksu, radna jedinica »Autotransa« u

Senju uvijek je spremna da svojim autobusima preveze potrebno ljudstvo na mjesto požara.

Vrlo je dobra suradnja i s Općinskim SUP-om Senja ne samo prilikom gašenja požara kada njegovi radnici pružaju vatrogascima dragocijenu pomoć nego i u preventivnim akcijama.

Međutim, to se ne bi moglo reći i za šumsko gospodarstvo Senj. Sami šumari nisu se dovoljno angažirali u zaštiti tog velikog društvenog bogatstva, bez kojeg ni turizma ne bi bilo u tom kraju. Šuma je na senjskom području u najvećoj mjeri ostala na brizi vatrogascima.

BRIGA O SVAKOM BORICU

Premda na senjskom području i nema nekih većih požara, jer ako i nešto gori, onda je to trava, žbunje i tek pokoji borić, pa ni šteta nije velika, to Senjane ne ostavlja mirnima, jer znaju kako je ovdje teško uzgojiti borić na kamenjaru i goleti, koja je ostala poslije bezobzirne sječe Mlečana kada su vladali ovim krajem. Tako zapravo i ovi što su izgorjeli, zasađeni još prije 80 i više godina, imaju neprocjenjivu vrijednost, pa je i šteta od požara u stvari nenadoknadiva.

Ne može se reći da se zaštiti šuma od požara na senjskom području ne poklnaja pažnja, ali teško je boriti se protiv vatrene stihije ako se u tom frontu borbe nalaze samo vatrogasci i njihova neizmjerena volja da pomognu drugima. U slučaju požara na intervenciju izađu dobrovoljci, njih dvadesetak, a tu im na licu mjesta, ako to zahtijevaju prilike, pomognu i članovi Civilne zaštite i ostali građani na terenu, kao što je to bio slučaj u nekoliko šumskih požara.

Međutim, nedostaje šira briga za zaštitu šume od požara. Tu se u prvom redu misli na nedovoljnu brigu šumarije, koja je i najpozvanija da čuva šumu. Na žalost, šumarija, se ne pridržava Zakona o šumi. Zanima je samo ona šuma koja je u eksploataciji i jedino nju uređuje, a ovu sitnu potpuno je zapustila i izgleda kao da to nije njeno. Svi dosadašnji razgovori sa šumarijom i općinom nisu donijeli ploda, jer jedni na druge prebacuju brigu o šumi. šumarija kaže da je to općinsko, a općina da je to briga šumarije.

IZOSTALA BRIGA ŠUMARA

Tako na senjskom području nisu postavljene ni promatračnice, lugari rijetko obilaze šumu, prosjeke su

zapuštene, a sve to pogoduje ne samo pojavi nego i brzom širenju požara. Najveća je šteta što nema lugara. Povećali su broj ljudi u uredima, ali su zato smanjili broj lugara. A vatrogasci su sami nemoćni da se ozbiljnije suprostave požaru bez te suradnje sa šumarijom.

Dok su vatrogasci svakog proljeća tiskali letke kako bi upozorili domaće stanovništvo i turiste da ne pale vatru u blizini šume, da paze kako će i kada paliti korov, da vode računa o odbačenom opušku od cigarete, koji neugašen i nehajno bačen u suhu travu može nanijeti goleme štete, šumari se nisu udostojili čak niti da obiđu svoje područje. U slučaju pojave požara vatrogasci su prvi stizali na zgarište, a posljednji s njega odlazili.

Često se na zgarištu pojavljivao problem postavljanja straža bez koje je prijetila opasnost da se požar pojavi iz neugašenog žara i ponovo razbukta i zahvati šumu. Bilo je dosta natezanja čija je to obveza: vatrogasaca ili šumara? Događalo se čak i to da je cjelokupna oprema šumarije za gašenje požara (brentače, sjekire i pile) bila zaključana, pa vatrogasci nisu mogli doći do nje u slučaju pojave požara. A zajedničkom akcijom očito bi se postigli i bolji rezultati u zaštiti šuma od požara.

ŠUMA — BRIGA ČITAVE ZAJEDNICE

Treba očekivati da će se i na planu te suradnje sa šumarijom neke stvari promijeniti na bolje, jer je ovakvo stanje neodrživo, to više što šuma nije briga vatrogasaca nego čitave društvene zajednice, a u sklopu nje posebna odgovornost leži na šumarskim radnim organizacijama. U Senju to, čini se, još nisu do kraja shvatili i otuda ova podvojenost, koja može samo štetiti.

Požari nisu do sada harali senjskim područjem vjerojatno i zbog toga što su vatrogasci do sada bili prilično budni, što su se angažirali na svakom koraku da zaštite to neprocjenjivo bogatstvo, što su i oskudnim snagama i materijalnim sredstvima često obilazili šumsko područje, motrili na neodgovorno ponašanje građana i turista, lijepili plakate, upozoravali na opasnosti od požara...

PODRUŠTVLJAVANJE ZAŠTITE OD POŽARA

U Senju čine dalje napore u područstvljavanju zaštite od požara. U toj sredini sve više sazrijeva svijest u ljudi da vatrogastvo ne može biti vlasništvo nekolicine entuzijasta i da je to djelatnost od šireg društvenog značenja, sastavni dio društvene samozaštite, pa joj treba pokloniti i veću pažnju.

Premda je zaštita od požara na području općine Senj postigla evidentne rezultate u proteklom razdoblju, ipak ona još i sada uvelike zaostaje za ukupnim privrednim i društvenim razvitkom. Sve bržim razvitkom privrede, gradnjom različitih objekata, širim korištenjem mehanizacije, strukturnim promjenama stanovništva i načinom življenja višestruko se i stalno povećavaju opasnosti od izbijanja i proširivanja požara, koji prouzrokuje sve teže posljedice.

Ta stalno nazočna potencijalna opasnost od požara nalaže i bolju pokrivenost prostora i objekata organiziranim snagama, sredstvima i mjerama zaštite od požara, a u tome posebno značenje imaju preventivne mjere. Zato i zaštita od požara treba da bude postavljena na takav temelj koji će uključivati svakog čovjeka i građanina u organizirani sustav djelovanja, masovnog upoznavanja s opasnostima, mogućnostima i sredstvima za borbu protiv požara : posljedicama od njih.

AKTIVNOST U MJESNIM ZAJEDNICAMA

Aktivnost na tom planu trebalo bi da se ostvaruje u prvom redu u mjesnim zajednicama i organizacijama udruženog rada. Polazeći od vlastitih specifičnih uvjeta, od potreba i mogućnosti, strukture i zanimanja većeg dijela stanovništva, mjesne zajednice trebale bi pripremiti i donijeti svoj Plan zaštite od požara za svoje područje, a koji će biti sastavni dio općinskog Plana zaštite od požara.

Od mjesnih zajednica na području općine samo su mjesne zajednice Senj i Jurjevo »pokrivene« dobrovoljnim vatrogasnim društvima, a ostale mjesne zajednice nemaju organiziranih snaga, a niti potrebnih sredstava za početno gašenje požara. Također ni DVD-i u spomenutim mjesnim zajednicama ne raspolažu potrebnom opremom i odgovarajućom vatrogasnom tehnikom da bi se u svakom trenutku mogli suprostaviti vatrenoj stihiji.

Upravo zato bi u mjesnim zajednicama, uz aktivno sudjelovanje svih društveno-političkih organizacija i Savjeta MZ, trebalo razvijati pogodne oblike djelovanja radi sprečavanja požara. Pri savjetima mjesnih zajednica trebalo bi osnovati komisije za zaštitu od požara, koje bi, zajedno sa kućnim savjetima, vlasnicima stambenih objekata i organizacijom koja gospodari stambenim zgradama, organizirale uklanjanje zapaljivih i drugih materijalnih otpadaka iz podrumskih, tavanjskih i drugih zajedničkih prostorija kako ne bi došlo do požara, prouzrokovanih nepažnjom ili dječjim igrama.

MINIMUM VATROGASNE OPREME

Zadatak te komisije trebao bi da bude i taj da inicira kod kućnih savjeta akciju za nabavku minimum potrebne vatrogasne opreme i njeno održavanje u ispravnom stanju, zatim da kod stručne službe organa unutrašnjih poslova inicira inspekcijske preglede i dovođenje u ispravno stanje vatrogasnih aparata i druge opreme u objektima na području mjesne zajednice kako bi se mogli neometano koristiti u slučaju pojave požara.

U sklopu realizacije zadataka iz oblasti zaštite od požara Savjet mjesne zajednice trebao bi pokrenuti i inicijativu za šire uključivanje radnih ljudi i građana u programske aktivnosti Mjesne konferencije SSRN za osiguranje vode, telefonskih veza i srdstava za uzbunjivanje u naseljenim mjestima.

Među mnogobrojnim požarima, izazvanim najčešće nehatom i nepažnjom ljudi, te dotrajalom i nesigurnom instalacijom u starijim objektima, posebno mjesto zauzimaju šumski požari. Premda šumski požari na senjskom području nisu uzeli većeg maha, ipak je i tom prilikom stradalo relativno slabo šumsko raslinje, pa je time ugrožena i čovjekova okolina.

Da bi se djelotvornije utjecalo na lokaliziranje i gašenje šumskih požara, a osobito na mjestima gdje zbog neprohodnosti nije moguće upotrijebiti vatrogasnu tehniku, nužno je da organizacije koje gospodare šumskim površinama organiziraju takvu službu koja će pravodobno dojaviti nastali požar i koja će moći mobilizirati stanovništvo na mjestu izbijanja požara da sudjeluje u njegovu gašenju. Kako su kritična razdoblja za izbijanje šumskih požara ožujak—travanj i kolovoz—rujan, potrebno je što prije sagraditi promatračnice i povesti akciju preventivnog djelovanja u svim mjesnim zajednicama.

DONIJETI PLANOVE ZAŠTITE OD POŽARA

Da bi se još više unaprijedila zaštita od požara na području općine Senj, potrebno je da sve mjesne zajednice i OOUR-i donesu planove zaštite od požara; da se u svim mjesnim zajednicama, gdje ne postoje dobrovoljna vatrogasna društva, osnuju ekipe za zaštitu od požara; da se, tamo gdje to još nije, organizira promatranje i izviđanje sa sustavom dojava; da se postojeća dobrovoljna vatrogasna društva omasove uključivanjem što većeg broja sposobnih omladinaca i omladinki; da se dobrovoljna vatrogasna društva opreme potrebnom tehnikom i da se članstvo obuči u rukovanju njome; da se organiziraju omladinske radne akcije na čišćenju šikara i prosjeka; a posebno poja-seva uz prometnice; da se organizirano spaljuju pašnjaci uz rubove šuma; da se organizira akcija čišćenja podrumskih i tavanskih prostorija od lakozapaljivog materijala, te da se širi vatrogasna kultura u svim sredinama, a osobito među omladinom.

Nema sumnje da će, provede li se ovo što je zacrtano u dugoročnim planovima, značajno utjecati na podizanje zaštite od požara u općini na još višu razinu. Istina, to nije tako lako provesti, a niti je to moguće provesti preko noći, ali ustrajan rad na tome svih onih u općini, kojima je stalo do unapređenja zaštite od požara, svakako mora dati određene rezultate.

PREDSJEDNICI DVD SENJ

Prof. Viktor Rivoseki
1932—1936.

Nikola Modrić
1936—1941.

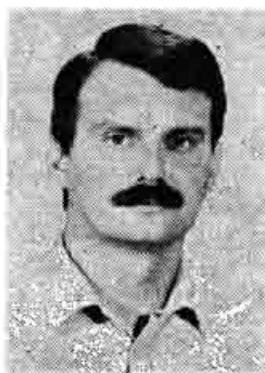
*Mate Modrić
1941—1955.*

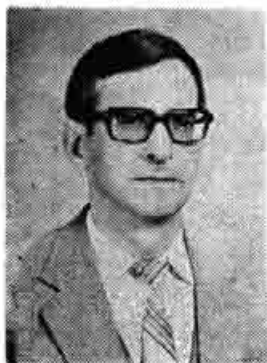
*Milan Tomljanović-
Dada
1955—1962.*

*Mihovil Rudić
1962—1978.*

*Krsto Labura
1978—1982.*

*Marijan Rivoseki
1982.*

*Josip Glavičić,
jedan od osnivača
DVD Senj*

KOMANDIRI DVD SENJ

*Pavao Biondić zapovjednik 1932—1948, komandir 1948—
—1964, komandant brigade 1953—1956, komandant odreda
1956—1982.*

*Željko Gregović
1964—1970.*

*Zvonko Lončarić
1970—1977.*

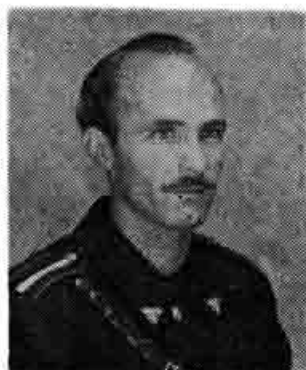
*Josip Krmpotić
1977—1981.*

*Željko Prpić
tajnik 1970—1982. i
komandir 1981.*

Ante Tomljenović
1932—1942.

Marijan Zubrinić
1951—1961.

OSVRT NA »PAVINU STATISTIKU«

Pavao Biondić, da ne nabrajamo sve funkcije koje je imao i ima u DVD Senj, uključujući povremeno i tajničku, redovito je vodio statistiku o nastupima DVD Senj na požarima, broju vatrogasaca koji su sudjelovali, broju sati koliko je intervencija trajala, iznosu šteta i iznosu spašene imovine, a za razdoblje od godine 1973. nadalje i o broju građana koji su pomagali vatrogascima prilikom gašenja požara. Podatke je sumarno prikazao za razdoblje 1932—1935, 1942—1945, 1946—1960, 1961—1965, 1966—1972, 1973—1981. i za šest mjeseci 1982. godine. Podaci su evidentirani za svaku godinu pojedinačno uz odgovarajuće rekapitulacije po navedenim razdobljima i ukupno. Podaci su prikazivani za kalendarske godine, tako da se iz njih ne vidi točno razdoblje od osnutka DVD Senj do drugog svjetskog rata, ratno i poratno, ali se prikazane intervencije za razdoblje 1942—1945. mogu smatrati ratnima. Razdoblje od oslobođenja do godine 1965. prikazano je posebno vjerojatno zbog toga što je od 1. 1. 1966. kao nova novčana jedinica uveden novi dinar.

Za godine 1932, 1933, i 1934. nije vođena statistika jer nisu postojale službene tiskanice. Od godine 1935. do 1942. (prijeratno razdoblje) bilo je 35 nastupa na požarima u kojima je sudjelovalo 455 vatrogasaca. Intervencije su trajale 188 sati, a šteta je iznosila 5,101.615 starojugoslavenskih dinara. Za ovo statistička razdoblje nije prikazivana vrijednost spašene imovine.

U razdoblju od godine 1942. do 1945. (za vrijeme rata) bilo je 32 intervencije u kojima je sudjelovalo

415 vatrogasaca. Intervencije su trajale 444 sata, a šteta je iznosila 1,091,674.500 kuna. O vrijednosti spašene imovine nema podataka. U napomeni obrasca stoji da je godine 1943. u Senju uništeno 50 posto zgrada, a 1945. oko 40 posto. Posebno teško bilo je godine 1943, pa kao jedno potresno svjedočanstvo valja reproducirati napomene nakon navedenih statističkih podataka za razdoblje 1942—1945. U napomeni stoji, između ostalog, da je Senj najviše stradao 7. i 8. listopada 1943. prilikom njemačkog napada iz zraka, kada je u nekoliko dana život izgubio 21 građanin i 22 stranca, kada je lakše ili teže ranjeno 56 osoba i kada je stradalo oko 50 posto zgrada. Potpuno razorenih bilo je 56 stambenih zgrada, dvije poslovne zgrade, dva skladišta, dvije crkve i Tvornica duhana, a bilo je uništeno i osam plovnih objekata. Godine 1944. život su izgubila dva građana, a teže ranjenih bilo je šest, među kojima i zapovjednik Civilne zaštite Pavao Biondić. Godine 1945. život je izgubilo sedam građana, a dva su teže ranjena. Poginulo je 208 vojnika, koje je sahranila Civilna zaštita ili, bolje rečeno vatrogasci. Neposredno nakon oslobođenja bilo je u Senju uništeno oko 90 posto zgrada, pa iznos štete ni izdaleka nije mogao biti realno procijenjen, jer je šteta bila neprocijenjiva.

U poslijeratnom razdoblju, tj. od godine 1946. do 1981. bilo je 588 intervencija, u kojima je sudjelovalo 4803 vatrogasca. Intervencije su trajale 1991 sat, a šteta je iznosila do godine 1965. 96,464.750 starih dinara, a od godine 1966. do 1981. 7,354.630 novih dinara. Kako je već spomenuto, od godine 1973. nadalje vođena je i evidencija o sudjelovanju građana u gašenju požara, pa je tako za razdoblje od godine 1973. do 1981. evidentirano 1.119 građana koji su pomagali vatrogascima. Do godine 1952. nije evidentirana vrijednost spašene imovine. Od godine 1953. do 1965. kao vrijednost spašene imovine evidentirano je 266, 000.000 starih dinara, a od 1966 do 1981. godine 13, 010.400 novih dinara.

Za svo vrijeme statističkog evidentiranja vatrogasnih intervencija nije bilježen, odnosno preračunavan, iznos štete ili vrijednosti spašene imovine u stranim valutama, iako je bilo dosta intervencija na stranim objektima, posebno cestovnim vozilima.

Danas je teško utvrditi koliko bi iznosila ukupna šteta prouzročena požarima u kojima su sudjelovali senjski vatrogasci, a posebno vrijednost spašene imovine, jer bi sve prikazane vrijednosti trebalo preračunati na današnje cijene. Osim toga, nikad se neće razjasniti što se smatralo (i do kojih granica) vrijed-

nošću spašene imovine. Kako npr. ocijeniti vrijednosti spašene imovine u šumskim požarima? Kako npr. ocijeniti vrijednost spašene imovine nakon intervencije na požarima stambenih zgrada, kada bi, da nije bilo pravodobne i djelotvorne intervencije vatrogasaca, izgorjela i čitava stambena četvrt u gradu arhitektonskih karakteristika kakvih je Senj?

Neosporno je, međutim, da su senjski vatrogasci u proteklih 50, odnosno 47 godina intervenirali 625 puta, da je u tim intervencijama sudjelovalo 5673 vatrogasaca i da su intervencije trajale 1991 sat. Također nije teško zaključiti da je požar progutao materijalnih dobara u teško shvatljivim novčanim vrijednostima, ali ni to da su vatrogasci sigurno svojim intervencijama spasili mnogostruko više od onoga što je uništeno požarima.

Naš Pave, jedan od osnivača DVD Senj, pokretač akcija dugogodišnji zapovjednik, komandir, komandant, tajnik itd. i nadalje uporno i savjesno u svojoj 64. godini vatrogasnog staža vodi statistiku o intervencijama DVD Senj, pa je za prvih šest mjeseci 1982. zabilježio 45 intervencija u kojima je sudjelovalo 176 vatrogasaca, koje su trajale 51 sat i u kojima je požar progutao materijalnih vrijednosti od oko 30, 131.000 dinara (štetna na šumskim požarima vrlo su skromno procjenjene). Bilo je šest požara na stambenim zgradama, a čak 39 što većih što manjih šumskih požara. Naš je Pave izračunao da je vatrogasnim intervencijama na stambenim zgradama spašeno nešto više od 20,000.000 dinara. Nakon šumskih požara ne procjenjuje se vrijednost spašene imovine. Pitanje je, ipak, koliko je i ovaj iznos od 20 milijuna dinara spašene imovine realan, jer da se prilikom nedavnog požara stambene zgrade na obali nije interveniralo onako kako su intervenirali naši vatrogasci i oko 150 građana, sigurno bi izgorio čitav kompleks zgrada uz obalu, a to je praktički neprocjenjiva vrijednost.

Nadam se da će ovaj skromni prikaz »Pavine statistike« zadovoljiti najminimalniji interes čitalaca, a bogati fundus podataka koji je godinama skupljao nas Pave, kao i njegovo živo sjećanje na vatrogasnu aktivnost Senjana u proteklih pedeset godina, sigurno bi mogli poslužiti za jednu posebnu studiju na ovu temu.

Sl. 176a — Doček Titove štafete pedesetih godina

Sl. 177 — Ispraćaj Titove štafete pedesetih godina

INICIJATIVNI ODBOR ZA OSNIVANJE DVD SENJ

Viktor Rivoseki
Vjekoslav Kekini

Pavao Biondić
Josip Glavičić

PRVI UPRAVNI ODBOR DVD SENJ

Viktor Rivoseki — predsjednik, Ante Tomljenović — tajnik, Krsto Lončarić — blagajnik, Pavao Biondić — zapovjednik i članovi: Grga Biondić, Marin Bučan, Nikola Gržin, Petar Gržin, Vinko Kvajo, Petar Mikelić i Ivan Tadić.

SADASNJI UPRAVNI ODBOR DVD-a SENJ

Marijan Rivoseki — predsjednik, Krsto Labura — potpredsjednik, Ive Lončarić — tajnik, Stjepan Peter — blagajnik, Željko Prpić — komandir jedinice, Ante Kirac — zamjenik komandira, Božidar Čopić — spremištara, i članovi: Pavao Biondić, Mihovil Rudić, Zvonko Lončarić i Tomislav Lončarić

ODBOR ZA PROSLAVU

Osim članova Upravnog odbora i: Ivan Antić — predsjedavajući SIZ-a za zaštitu od požara, Ante Baričević — sekretar OK SKH Senj, Milan Butković — direktor URO »Velebit«, Marino Dobrina — sekretar OK SSOH Senj, Mladen Lončarić — zamjenik direktora HE »Senj — Sklope«, Mate Nekić — predstavnik OZ »Croatia«, Mladen Opsenica — sekretar OSUP-a, Ivica Stanišić — direktor RO DI »Nehaj«, Stjepan Tomljanović — direktor Šumskog gospodarstva, Milan Tomljanović »Dada« — predsjednik MO SUBNOR-a, Milan Turina — sekretar OSNO-a, Petar Vukadinović — predsjednik OK SSRNH i Petar Vukelić — direktor RO »Neda«.

REDAKCIJSKI ODBOR

Ante Baričević, Pavao Biondić, Ive Lončarić, Ivan Lopac, Mate Putrić i Marijan Rivoseki.

Izdavač: SENJSKO MUZEJSKO DRUŠTVO
i DOBROVOLJNO VATROGASNO DRUŠTVO SENJ, 1982.